

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Människohandelns offer

En kvalitativ studie om identiteter och copingstrategier hos tre kvinnor
som fallit offer för människohandel i Indien

SQ 4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå
Höstterminen 2014
Författare: Jonathan Strömberg, Kamila Hadaf
Handledare: Barbro Lennéer Axelson

Abstract

Titel: Människohandelns offer – En kvalitativ studie om identiteter och copingstrategier hos tre kvinnor som fallit offer för människohandel i Indien.

Författare: Jonathan Strömberg, Kamila Hadaf

Nyckelord: Indien, människohandel, identitet, coping.

Vår kvalitativa studie bygger på intervjuer med tre kvinnor från indiska landsbygden som idag är placerade på ett statligt skyddshem för utsatta kvinnor i Mumbai, Indien. Kvinnorna har hamnat i människohandel i sexuellt exploateringssyfte. Tematisk analys har använts för att urskilja återkommande teman i deras berättelser. I studien utforskas hur kvinnornas identiteter inklusive självbild formats av tiden inom människohandel. Studiens syfte är också att studera hur kvinnorna hanterat sin livssituation före, under och efter tiden i bordellerna. Resultatet har förståtts med hjälp av teorier inom främst identitet och coping, men också konstruktivism. I analysen lyfts kvinnornas förändrade självidentitet fram och tecken på identitetslöshet, identitetsförvirring och skev självbild. Till skillnad från självidentiteten har kvinnornas kulturella identitet förblivit oförändrad. Kvinnorna har använt sig främst av känslfokuserade copingstrategier. Både aktiva, som att söka stöd hos andra och passiva, som distansering och förträngning. Deras trossystem har varit av särskild betydelse för deras copingförmåga. Liksom deras förmåga att finna mening i enkla vardagliga sysslor och att vara behövd av sina barn.

*”In order to have a sense of who we are, we
have to have a notion of how we become, and of
where we are going.”
Charles Taylor.*

Innehåll

Kapitel 1. Inledning och bakgrund	7
1.1. Vårt första möte med människohandelns offer.....	7
1.2. Inledning.....	8
1.3. Bakgrund och förståelse.....	8
1.4. Syfte och frågeställningar.....	9
Kapitel 2. Människohandel	9
2.1. Definition.....	9
2.2. Omfattning.....	10
2.3. Orsaker.....	10
2.3.1. Ekonomiska orsaker.....	11
2.3.2. Sociala och politiska orsaker.....	11
2.4. Indisk kontext.....	12
2.4.1. Ekonomisk utveckling kontra fattigdom.....	12
2.4.2. Kastsystemet.....	13
2.4.3. Kvinnoförtryck.....	13
2.4.4. Mumbai.....	13
2.4.5. Navjeevan Mahila Vastigruha.....	14
Kapitel 3. Teori	14
3.1. Identitet.....	14
3.1.1. Självidentitet.....	15
3.1.2. Konstruktivism och identitet.....	16
3.1.3. Kulturell identitet.....	17
3.1.4. Social identitet.....	18
3.1.5. Stigma.....	18
3.2. Coping.....	19
3.2.1. Problemfokuserad coping.....	20
3.2.2. Känslfokuserad coping.....	20
3.2.3. Socialt stöd.....	20
3.2.4. Meningsfokuserad coping.....	21
3.2.5. Copingresurser.....	21
Kapitel 4. Tidigare forskning	22
4.1. Människohandel.....	22
4.2. Människohandelns effekter.....	23
Kapitel 5. Kvalitativ metod	24
5.1. Val av metod.....	24
5.2. Uppdelning.....	25
5.3. Genomförande.....	25
5.3.1. Förberedelser.....	25
5.3.2. Urval.....	26
5.3.3. Intervjugenomförandet.....	26
5.4. Tematisk analys.....	26
5.5. Etiska svårigheter.....	27
5.6. Reliabilitet, överförbarhet och pålitlighet.....	29
5.7. Metoddiskussion.....	30

Kapitel 6. Resultat	31
6.1. ”You have to believe in destiny” – Intervju med Amita.....	31
6.2. ”I didn’t get any love in my life, I was carrying a lot of pain” – Intervju med Kali.....	33
6.3. ”Why should they accept me?” – Intervju med Radhika.....	35
Kapitel 7. Analys och reflektioner	36
7.1. Identitet.....	37
7.1.1. Självidentitet.....	37
7.1.2. Kulturell identitet.....	39
7.2. Coping.....	40
7.2.1. Problemfokuserad coping.....	40
7.2.2. Känslfokuserad coping.....	42
7.2.3. Meningsfokuserad coping.....	43
Kapitel 8. Sammanfattning	44
Kapitel 9. Slutdiskussion och framtida forskning	45
9.1. Slutdiskussion.....	45
9.2. Förslag på framtida forskning.....	46
Referenslista	47
Bilaga 1	54

Förord

Ett stort tack vill vi rikta till Barbro Lennéer Axelson som guidat oss i de stunder det varit nödvändigt och vars råd har varit ovärderliga. Processen har varit lång och snårig men hennes erfarenhet och hängivenhet har gjort denna studie möjlig.

TATA Institute of Social Sciences, och framförallt professor Asha Banu, förtjänar också ett tack för den hjälp vi fick med att hitta en organisation där vi kunde utföra våra intervjuer.

Men framförallt vill vi tacka Amita, Kali och Radhika för att de ville öppna upp sig och dela med sig av sina historier. Deras underbara bemötande och ärlighet har lagt grunden för denna studie. Vi kan inte ens föreställa oss de svårigheter de gått igenom men trots detta tvekade de inte när vi bad om att få ta del av dessa. Ingen människa förtjänar liknande öden. Att människor ändå kan utstråla sådan värme och energi är inspirerande och en påminnelse om livets svårigheter och möjligheter. Utan deras medverkan hade studien inte varit möjlig.

Kapitel 1. Inledning och bakgrund

1.1 Vårt första möte med människohandelns offer

Vid en motorväg i Mumbais utkanter ligger ett av stadens många hem för kvinnor som blivit räddade från människohandel. Ingången till hemmet markeras av en hög och tjock järnport, som öppnas med stor möda av vakten när vi presenterat oss som socialarbetare. Hettan som möter oss är påtaglig och lukten påminner oss om att ett av Mumbais många slumområden inte är långt borta. Allén som leder oss mot området där kvinnorna bor kantas av blomkrukor med kvinnonamn på. En vakt sitter och sover i skuggan under ett träd i ett försök att undkomma hettan. Vid nästa ingång är metallporten utbytt mot galler med dubbla hänglås på. Väl inne möts vi av ett tjugotal kvinnor som sitter på golvet och sticker. När vi möter deras blickar börjar de viska och fnittra, vår entré undgår ingen. Våra hälsningar och leenden besvaras och kvinnorna ser glada ut av att se oss. Kvinnorna vet vilka vi är och varför vi är här men trots det går det inte att ta miste på deras nyfikenhet.

Spänningen och klumpen i magen som vi hade förbyttes snabbt. I våra möten med dessa kvinnor fick de oss att känna oss avslappnade och bekväma. Inte nog med att de senare delger oss sina historier utan att få något i gengäld, de gör de på ett sätt som fick oss att känna oss bättre till mods. Redan då förstod vi att detta inte är vilka kvinnor som helst, de har gått igenom mer än vad vi någonsin kan föreställa oss. Efter veckor med minutiös planering och visualisering av dessa samtal kände vi oss väl förberedda, nu skulle all planering och förberedning materialiseras. Öppenheten hos dessa kvinnor var det som fascinerade oss. Vår roll i samtalen blev inte så viktig som vi först hade föreställt oss. De kvinnor vi möter är små och deras kroppar är ärrade men deras energi får oss nästan att ramla av stolarna. De gestikulerar, de skrattar, de gråter och de skojar med oss. Var gång kvinnorna lämnar rummet är det som att all energi som fanns i rummet försvinner ut med dem. Skrattandet och sorlet från kvinnorna utanför fortsätter och våra tankar försvinner någon annanstans. Vi försöker visualisera hur livet i bordellerna är för att bättre kunna förstå, men samtidigt är vi medvetna om att det är omöjligt för oss att förstå. När vi återkommer nästa gång verkar järnporten om möjligt ännu tyngre, allén längre och värmen än mer påtaglig. Våra steg är inte lika bestämda som senast och nyfikenheten är utbytt mot ångslan för vad som väntar oss denna dag. Vakten sitter kvar där under trädet. Tiden verkar ha stått stilla här men för oss är inget längre sig likt, vi vet ju nu vad dessa kvinnor har fått vara med om. Återigen befinner vi oss i rummet där luften tycks mättad av historierna om kvinnornas öden. Vad som är psykiskt möjligt för oss att ta in har sedan länge överskridits och som om de kunde läsa våra tankar vill kvinnorna veta mer om oss och varifrån vi kommer.

Hemmet där vi befinner oss rymmer cirka 200 kvinnor. De placeras här under tiden som en utredning om vart de ska placeras pågår, efter tre månader slussas de ut. När en kvinna lämnar kommer det en ny med en egen historia. I Mumbai finns det många liknande hem. Detta ger en bild av problemets omfattning, men efter att ha tagit del av kvinnornas historier känns siffror plötsligt väldigt abstrakt. Vi har fått berättat för oss att det i Indien sker tre våldtäkter i timmen men att mörkertalet förstås är väldigt högt. De kvinnor vi intervjuar har blivit sexuellt utnyttjade fler gånger än vad de orkar minnas, utan att någon fått stå till svars.

Det vi har fått ta del av kommer vi aldrig att glömma. Vi är tacksamma över att vi

fått vara närvarande när kvinnorna berättar sina historier, annars hade vi ju aldrig blivit medvetna. Samtidigt inser vi hur många historier vi inte får ta del av. Vårt mål är att belysa tre kvinnors öden, tre offer för människohandel, tre historier som utgör en bråkdel av alla dessa avgrundsdybt grymma öden som offren för människohandel går till mötes.

1.2 Inledning

Vår verksamhetsförlagda utbildning gjorde vi på ett barnhem i Mumbai, Indien. Barnen var mellan 5 och 18 år och många av dem vi kom i kontakt med hade råkat ut för människohandel av något slag. Under tiden på barnhemmet förundrades vi över hur tydligt man kunde utläsa en form av identitets saknad hos barnen. Många av barnen hade blivit ifråntagna allt, sin familj, sitt hem, sina vänner och även sin identitet. När de hamnade på barnhemmet, efter att ha blivit räddade av polis eller av organisationer, initierades deras identitetsprocesser. De var osäkra på vilka de var och vilka de skulle bli. Just denna process intresserar oss och hur barnen på barnhemmet, eller kvinnorna i vår studie, själva beskriver identitetsprocessen. Det vi också tog fasta på var hur dessa barn/kvinnor tycktes ha olika sätt att hantera de kriser och trauman de bar med sig, olika så kallade copingstrategier, vilket vi också valt att studera. När vi fördjupade oss i litteraturen i ämnet människohandel uppfattade vi inte att offrens röster blev hörda. För att uppnå detta har vi valt att göra en kvalitativ studie där fokus ligger på kvinnornas egna erfarenheter av tiden som prostituerad och sin generella livshistoria.

Människohandel är ett grovt brott mot de mänskliga rättigheterna och kan benämnas som det moderna slaveriet. Som socialarbetare bör man arbeta för att skydda och uppmärksamma utsatta grupper i samhället. Det är också socialarbetares ansvar att värna och att främja de mänskliga rättigheterna hos utsatta människor. De som faller offer för människohandel saknar dessa rättigheter och kopplingen till fältet för socialt arbete blir således tydlig.

1.3 Bakgrund och förståelse

Människohandel är ett stort problem, oavsett om man befinner sig i Sverige, Indien eller i andra delar av världen. Där det finns fattigdom finns det även människohandel. Anledningen till detta är att verksamheten ofta är lönsam och välorganiserad vilket gör det svårt att komma till rätta med problemet. I Indien varierar siffrorna över antalet människor som har fallit offer för människohandel men oavsett källa är det oerhört alarmerande. Stop India (2013), som är en svensk organisation som arbetar mot den indiska människohandeln, hävdar att så många som 1.2 miljoner människor har fallit offer för människohandel i Indien och att genomsnittsåldern är 14 år. FN presenterar siffror (2008) som menar på att 1.4 miljoner människohandelsoffer för närvarande finns i Asien. En förutsättning för att kunna utföra denna studie upplevde vi var att ha en viss förståelse för Indien och dess, för oss, annorlunda kultur. Under de 10 månaderna vi har spenderat i Indien har vi fått möjlighet att resa runt i utsatta områden och på landsbygden. Detta har gett oss en bättre grund att stå på och gett oss en förståelse, om än begränsad, för hur livet i Indiens utsatta områden kan fungera. Under vårt praktikarbete fick vi i uppdrag att fördjupa oss i människohandel för att kunna medverka i regelbundna diskussioner i ämnet som vi hade på vår organisation. En uppsats som starkt ledde till att vi ville fördjupa oss i ämnet var Trauma and

Coping (Djuvanovic, 2009). Inte nog med att denna uppsats fungerade som inspiration, den var också utmärkt för oss att skapa en kunskapsgrund i ämnet. Vår förståelse i ämnet är således begränsat till den indiska kontexten. Vi är mycket väl medvetna om att detta ämne är komplext och svårt att få en förståelse för.

Efter den uppmärksammade våldtäktstragedi som hände i Delhi år 2012 (Vig, 2013) så har inte bara våldtäkter fått alltmer utrymme i indisk media utan också andra sexrelaterade brott såsom människohandel. Detta har lett till att vi under vår tid i Indien har tagit stor del av mediareporteringen när det kommer till sexrelaterade brott och människohandel. Med denna studie hoppas vi kunna fördjupa oss ytterligare i ämnet.

1.4 Syfte och frågeställningar

Människohandel sker ofta i syfte att sexuellt exploatera kvinnor och det är denna sexuella exploatering samt dess konsekvenser för identitetsprocessen inklusive självbilden som studien fokuserar på. Syftet med studien är att undersöka om och hur kvinnor, som är uppväxta i en bykontext, förändras av att hamna i människohandel. Vi vill också studera vilka copingstrategier kvinnorna i studien har använt sig av under denna process och i vilken utsträckning de har varit framgångsrika. Tidigare forskning inom människohandel tenderar att inte presentera kvinnornas röster. I det här arbetet intervjuas tre kvinnor från en indisk bykontext som på olika sätt hamnat i människohandel. Syftet med intervjuerna är att göra deras röster hörda och låta deras historier präglade studien och på så sätt belysa människohandeln, och dess effekter, ur kvinnornas synvinkel.

Frågeställningar:

- Har kvinnornas identiteter inklusive självbild förändrats av tiden inom människohandel?
- Hur har kvinnorna hanterat sin livssituation före, under och efter tiden inom människohandel?

Kapitel 2. Människohandel

2.1 Definition

Begreppen människohandel och prostitution är viktiga att skilja åt då de har två olika betydelser. Människor som har fallit offer för människohandel blir inte nödvändigtvis prostituerade och prostituerade har inte nödvändigtvis fallit offer för människohandel. Människohandel kan ta sig många former och riktningar. Vi har valt att studera människohandel som syftat till att sexuellt exploatera människor (FN, 2007). En definition av begreppet människohandel görs av FN (2014): "Human trafficking is the acquisition of people by improper means such as force, fraud or deception, with the aim of exploiting them". Exploatering kan då vara prostitution eller annan form av sexuell exploatering. Huruvida offret samtycker eller inte saknar, enligt FN-protokollet (ibid.), relevans om "improper means" har använts. I de fall där barn är inblandade benämns det som människohandel oavsett hur det har gått till (Karlén, 2009). FN:s mänskliga rättigheter innebär bland annat rätt till frihet, säkerhet, och hälsa. Ingen ska heller behöva utsättas för slaveri, tortyr eller fångenskap (FN, 2009). Människohandel strider tydligt mot dessa rättigheter. Då människohandel är en form av organiserad brottslighet är det även nödvändigt att definiera de olika aktörerna som alla bidrar

till processen. För varje person som faller offer för människohandel är det omkring 25 personer som är involverade. Personer som är inblandade i människohandelsprocessen är:

- Personer som är ansvariga på bordellerna eller andra personer som arbetar där. Även personer som upplåter hus eller liknande för att husera prostituerade.
- ”Kunden” eller ”klienten” som betalar är högst delaktig i exploateringen av människohandels offer.
- Alla de finansiärer som lånar, köper eller på andra sätt ekonomiskt bidrar till att hålla den organiserade brottsligheten i rullning.
- De personer som lurar personer in i exploatering. Det kan vara släktingar, familjemedlemmar eller andra personer i offrens närhet.
- Transportörerna eller de som på något sätt hjälper till att skydda eller temporärt hushålla offren.

Som framgår ovan är människohandel en välorganiserad verksamhet som involverar många aktörer, vilket är en högt bidragande orsak till svårigheterna att åtgärda problemet (FN, 2007).

2.2 Omfattning

Människohandel är ett globalt problem som kan sägas ha nått epidemiska proportioner och idag påverkar nästintill alla världens länder. Främst sker människohandeln inom nationsgränser eller regionalt, främst från mindre utvecklade länder till mer utvecklade länder. Asien är det område varifrån de flesta offren kommer och Europa är den destination där flest offer hamnar. (UNODC). De som bedriver människohandel är svåra att fånga och människohandel är ett lönsamt brott med låg risk (FN, 2008). Människohandelns omfattning är av olika skäl svår att överblicka, men sägs årligen omsätta uppemot tiotals miljarder dollar, och är efter vapen- och droghandeln den mest lukrativa illegala branschen (Belsar, de Cock & Mehran i Karlén, 2009). Mest pålitliga tycks ändå vara siffror från FN vara som uppskattar den årliga människohandeln till 4 miljoner människor. Siffror visar att i Asien har under de senaste 30 åren 30 miljoner människor fallit offer för människohandel i sexuellt exploateringssyfte (Kara, 2009 i Djuvanovic, 2009). Senaste beräkningen från FN (2008) är att det är 1.4 miljoner människohandelsoffer i Asien. Det är främst kvinnor som blir arbetslösa till följd av globaliseringen som riskerar att hamna inom sexindustrin (Hedin & Månsson, 2003 i Farley, 2003). Sexuell exploatering är överrepresenterad när det kommer till syfte för människohandeln, och uppgår till 79 procent av alla fall. Kvinnor utgör största riskgruppen för att falla offer för människohandeln. Ny data har presenterats som även pekar på att kvinnor är överrepresenterade bland de som är ansvariga i människohandeln. Detta skiljer sig från andra brottsliga verksamheter (FN, 2008).

2.3 Orsaker

För att få en djupare förståelse för människohandel krävs, utöver en definition av begreppet eller kunskap om problemets omfattning, att de bakomliggande faktorerna identifieras. Förklaringar till människohandel kan delas in i nivåer. Makronivå omfattar generella orsaker såsom fattigdom och sociala förhållanden. På mesonivå återfinns skadade familjeförhållanden och relationer med kriminella. På mikronivå finns svag framtidstro och traumatisk barndom som orsaker (Brå,

2008:24). Människohandlare livnär sig på människor som är utsatta, isolerade och svaga. Orsakerna till människors utsatthet kan variera, alltifrån naturkatastrofer till politiska konflikter (FN, 2008). Ugarte, Zarate och Farley (2003, i Farley 2003) menar på att människohandel är ett direkt resultat av ekonomiska och kulturella krafter. De bakomliggande orsakerna skiljer sig åt i olika delar av världen men det finns några generella bakgrundsfaktorer (UNODC, 2014).

2.3.1 Ekonomiska orsaker

Ekonomisk utsatthet och bristande arbetsmöjligheter ökar människors behov av att söka sig från mindre utvecklade till mer utvecklade områden, vilket bidrar till den ökade människohandeln (Ugarte, Zarate & Farley, 2003, i Farley 2003). Människor med bristande utbildning, som återfinns mer frekvent i fattiga områden, utgör i första hand riskgruppen för att bli offer för människohandel (Silverman, 2007). Globaliseringen och den snabba spridningen av media och telekommunikation leder även till ett större behov för människor i fattigdom att söka sig till mer utvecklade områden i hopp om en bättre framtid (UNODC, 2014). Människohandel beskrivs som ”the dark underbelly of globalization”. I takt med alla teknologiska, ekonomiska och sociala förändringar som världen genomgår tycks människohandel bli alltmer lönsam och svårstoppad. I och med att människogrupper blir alltmer sårbara så bidrar det till att människohandel kan växa ostört. I särskilt utvecklingsländer är det de fattigaste som är mest sårbara för att falla offer för människohandel (FN, 2008).

2.3.2 Sociala och politiska orsaker

60 procent av människohandelns offer har redan innan blivit utsatta av någon form av fysisk eller psykisk misshandel. Detta tyder på att sociala och kontextuella aspekter är av stor vikt vid identifikationen av riskgrupper. Patriarkala system och könsbaserat våld är högst bidragande orsaker till det systematiska utnyttjandet av kvinnor inom människohandeln (FN, 2008). Så kallad sex preference, det faktum att kvinnor är mindre önskvärda i en familj i många utvecklingsländer, vilket diskuteras vidare nedan under rubriken ”Indien kontext...”, medför ett överflöd av män vilket ytterligare bidrar till att människohandeln kan frodas (UNODC, 2011). Människor som flyttar över landsgränser är också i regel mer utsatta för människohandel på grund av bristande sjukvård eller socialt skyddsnät, i synnerhet då de anländer illegalt. När människor anländer från andra länder riskerar de att få sina dokument konfiskerade av de som bedriver människohandel. Även då myndigheter misslyckas med att identifiera dessa illegala/legala invandrare kan de av rädsla för att bli hemskickade tvingas till prostitution eller slavliknande yrken (FN, 2008). Det politiska läget i landet kan givetvis också påverka situationen av/för människohandel i området. Exempelvis tenderar människohandel att öka i krigsdrabbade eller politiskt osäkra områden (UNODC).

Ytterligare generella problem som ligger till grund för en alltmer utbredd människohandel identifieras av UNODC (2008):

- Avsaknad av tydliga regelverk och riktlinjer mot människohandel i nationer.
- Brist på kunskap, policys och kapacitet för att adressera problemet.
- Begränsningar gällande skydd och hjälp till offren.
- Avsaknad av internationellt samarbete.

2.4 Indisk kontext

2.4.1 Ekonomisk utveckling kontra fattigdom

Indien rankas idag som den fjärde största ekonomin i världen. Utvecklingen, som såg ut att kunna göra Indien till en världsledande ekonomisk aktör i storlek med Kina, har dock mattats av. Den indiska valutan har rasat och en ekonomisk kris känns plötsligt inte lika otänkbart som för bara ett par år sedan (New York Times, 2013). Trots att den ekonomiska utvecklingen pågått under en relativt lång tid lever idag 327 miljoner människor på Indiens landsbygd i fattigdom (United Nations University). Gupta (2012) inleder med att fråga sig hur, efter 60 år av postkolonialt självstyre, hundratalsmiljoner indier kan tillåtas leva i fattigdom utan basnödvändigheter? Barndödligheten är hög och analfabetismen bland vuxna är cirka 40 procent. Guptas (ibid.) oro över Indiens nuvarande situation går inte att ta miste på. Hon uppmärksammar hur våld mot utsatta människor, framförallt våld mot kvinnor, kastlösa och barn, går obemärkt förbi. Hon använder sig av Foucault och Agamben (2006 i ibid.) för att beskriva hur myndigheter, genom att inte agera, gör sig skyldiga till denna utbredda fattigdom som resulterar i ofantliga mängder dödsfall i Indien.

Den ekonomiska tillväxtens avtagande är oroväckande, konsekvenserna likaså, och redan nu kan man se en ökad urbanisering. 70 till 80 procent av Indiens population är fortfarande bosatta på landsbygden. Fattigdomen och hungern är ett stort problem som är resultatet av låg produktivitet av tillgångarna. Den rådande hierarkin ute i landsbygden skiljer sig åt i flera avseenden från storstäderna. Tre typer av stratifiering talas det främst om; ekonomiska klasser, social stratifiering baserad på religion och kast och stratifiering baserad på hushållets maktposition i byn. Förhållandena på landsbygden är mycket tuffa. Bristande sjukvård, barnarbete och en överrepresentation av män är bara några av de problem som existerar (Singha, 2010). I hopp om ett bättre liv flyttar således många familjer in till städerna. I Indien flyttar årligen 4 miljoner barn från landsbygden till städerna. Förhoppningen om en bättre levnadsstandard uppfylls dock sällan. Många familjer tvingas istället bosätta sig i slumområden där förhållandena är om möjligt ännu värre. (UNICEF, 2012). Så länge den ekonomiska utvecklingen inte inkluderar alla samhällsskikt kommer fattigdomen, arbetslösheten och bristen på jämställdhet att bestå. Ytterligare problem som Indien tvingas handskas med är den utbredda korruptionen. Korruptionen är sedan länge uppmärksammas i Indien, men kulturella förutsättningar, såsom kastsystemet, och den stora fattigdomen gör korruptionen svårhanterlig (Guhan & Samuel, 1997).

Ovan nämnda problem utgör strukturella faktorer som bidrar till den utbredda människohandeln i Indien (UNIFEM, 2002). Problemet med människohandel är dock långt ifrån nytt, redan för 120 år sedan gick engelska reportrar undercover för att närma sig sexarbetarna på de indiska bordellerna (Andrew & Bushnell, 1899 i The Guardian, 2013). Detta ger en förståelse för hur djupt rotat problemet är.

Religionen har stor betydelse på den indiska landsbygden. Indien blev i och med det brittiska styret ett alltmer sekulariserat land. Denna spridning har inte fått samma genomslagskraft på landsbygden. Religionen präglar fortfarande starkt landsbygden, främst beroende på avsaknaden av en vetenskaplig kultur. Stratifieringen inom dessa samhällen har således en starkt religiös anknytning

(Desai, 2005). Desai (ibid.) menar till och med att i dessa områden så dominerar religionen människornas emotionella, intellektuella och praktiska liv. Av FN:s senaste statistik från 2001 är de 750 miljoner av de som bor i indiska bysamhällen troende. Av dessa beräknades 600 miljoner vara hinduer och de resterande utgjordes främst av muslimer (FN, 2001).

2.4.2 Kastsystemet

Det är svårt att tala om Indien och hinduismen utan att nämna kastsystemet. Kastsystemet sätter fortfarande sin prägel på den indiska kulturen, särskilt i de fattigare områdena ute på landsbygden. Kastsystemets uppbyggnad varierar beroende på vilket område i Indien som studeras, men några generella drag går ändå att identifiera. En hindu är född som medlem i det kast som individens föräldrar tillhör och kasttillhörigheten är därefter permanent. Medlemmarna i ett kast kan inte gifta sig med någon som inte tillhör samma kast. Det finns även tydliga regler för vilken typ av mat och dryck varje kast får äta (Desai, 2005). Kastsystemet är ett socialt uppbyggt system baserat på yrke, kultur, social klass och makt. Vanligtvis talas det om fyra olika kast:

- Brahmins – De högst stående som utgörs av präster eller religiösa lärare.
- Kshatriyas – De som utövar politisk makt, även krigare enligt traditionen.
- Vaishyas – Denna kategori utgörs av bönder.
- Shudras – De individer som anses vara ofria, tillhör i regel serviceyrken.

Ytterligare en kast som inte räknas in till de fyra ordinarie kasten är Anaryas eller "untouchables". Själva kallar de sig Dalits. Rädslan för att bli socialt utstött präglar den indiska kulturen, främst på landsbygden. Kastsystemet som fungerar som ett hierarkiskt maktinstrument har fått tragiska konsekvenser för många i det indiska samhället. För de 16 procent av den indiska befolkningen som tillhör det lägst stående kastet, Dalits, är diskriminering vardag. Deras ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter kränks och de mördas på grund av sin kasttillhörighet (Human Rights Watch, 2012).

2.4.3 Kvinnoförtryck

I Indien finns traditioner som bidrar till att förtrycka kvinnor, det system som kallas för *dowry*. Systemet baserar sig på gamla traditioner om att brudens familj ger brudgummens familj pengar och gåvor som ett tecken på god tro i samband med äktenskapet. Förtrycket tar sig som uttryck att brudgummen ofta tvingar brudens familj att betala mer, och om familjen inte är kapabel till detta åläggs kvinnan med skam. I en del fall råkar kvinnan illa ut om kvinnans familj inte kan betala. Det händer att kvinnan bränns, skärs upp eller att syra kastas i ansiktet på henne. Lagstiftning har införts som förbjuder detta system i syfte att skydda kvinnorna men det är ett djupt rotat system som verkar svårt att få under kontroll. Detta system bidrar till sex preference, selektiv abort, att man hellre vill föda söner än döttrar, vilket inte är ovanligt i ett patriarkaliskt samhälle (UNODC, 2011). En konsekvens av de ökade skillnaderna mellan antal män och antal kvinnor som uppstår i Indien är tvångs gifte och människohandel (Pulitzer Center, 2013). I Unicefs studie från 2012 går att läsa att de flesta flickor som faller offer för människohandel blir sexuellt exploaterade i städer som Mumbai.

2.4.4 Mumbai

Vår studie är genomförd i Mumbai som är Indiens finanshuvudstad och en av världens största och rikaste städer. Cirka 20 miljoner människor tros för

närvarande bo i staden. Urbaniseringen i Indien drabbar Mumbai på ett hårt sätt. Varje dag beräknas så många som 300 familjer anlända till Mumbai. De allra flesta hamnar i något av de många slumområdena. Hälften av alla invånare i Mumbai beräknas bo i slumliknande områden (Gupta, 2012). Undersökningar visar att en hög andel av dessa dessutom är under 18 år (ibid.). Situationen i Mumbai är svårhanterlig. Till ytan börjar staden bli överbefolkad till sådan utsträckning att det enda sättet att kunna husera mer människor är att bygga högre byggnader. I Mumbai ligger Kamathipura som är Asiens största "red light distrikt". Kamathipura har existerat i över 200 år och hushåller över 5000 sexarbetare. 90 procent av som arbetar där bär på sexuellt överförbara sjukdomar. De flesta kommer ifrån andra delstater i Indien eller ifrån länder som Nepal och Bangladesh (Karandikar, 2009).

2.4.5 Navjeevan Mahila Vastigruha

Vår studie bygger på intervjuer av tre kvinnor som är placerade på Navjeevan Mahila Vastigruha som är ett statligt skyddshem för utsatta kvinnor. Det inryms runt 200 kvinnor och 8 personal. De flesta av kvinnorna har blivit räddade från bordeller runt om i Mumbai. Skyddshemmet är i stor brist på pengar och underbemannat. Många incidenter har skett där kvinnor har flytt, senast i februari 2014 då 6 kvinnor flydde från hemmet. Det finns även en överhängande risk att familjer och personer involverade i bordellerna kommer hit för att hämta kvinnorna och föra dem tillbaka in i sexhandeln. Efter incidenten finns det numera säkerhetsvakter, fönstren är gallerförsedda och på dörrarna hänger stora lås. Hemmet har existerat sedan 1960 och 1996 genomfördes stora upprustningar. Förstärkare Tushar Latne beskriver förhållandena: "These women are vulnerable. They come here after being rescued from inhuman conditions and there is a threat to their lives. The most pressing concern should be security. However, no such provision has been made" (The Indian Express, 2012).

Kapitel 3. Teori

För att kunna undersöka kvinnornas identitetsprocesser och hur de har hanterat tiden före, under och efter bordellerna använder vi oss av teorier inom identitet och coping. Identiteter ser vi som föränderliga och uppsatsen vidhåller en svag konstruktivistisk hållning. Konstruktivismen är således också något som kommer att belysas i teoridelen.

3.1 Identitet

Identiteten skapas och formas genom relationer, händelser och andra processer i våra liv. I den här studien vill vi undersöka hur tre kvinnors identiteter har formats av tiden i människohandel. Identitetsbegreppet är både snårigt och svårdefinierat. Identitet kretsar kring tillhörighet och behovet att kategorisera människor utifrån ålder, kön, etnicitet, religion, klass, yrke, etc. Det utgör svar på frågan "Vem är jag?" eller "Vem är du?". Identitet är ett mellanbegrepp som binder samman individ och samhälle. Att tala om identitet som ett fristående begrepp kan vara missledande. För att verkligen bena ut begreppet måste det brytas ned. Identitetsbegreppet innefattar *självidentitet*, *social identitet* och *kulturell identitet* (Hammarén & Johansson, 2009). Människor har sedan urminnes tider funderat över sin funktion i världen och sin plats i tillvaron. För att kunna skapa en identitet behövs ett medvetande. Denna förmåga att reflektera över sin egen

person och personlighet är således ett mänskligt behov. Kategorisering syftar till att skapa ordning men risken är att människor fastnar i stereotyper och till och med blir förtryckta. För att konkretisera begreppet ytterligare så är det nödvändigt att självidentitet, social identitet och kulturell identitet definieras. I kvinnornas berättelser har främst självidentitet och kulturell identitet framträtt och studien tar främst fasta på dessa begrepp.

3.1.1 Självidentitet

Självidentitet är inte något givet utan är en reflexiv skapandeprocess av individens egna uppfattningar om sig själv (Giddens, 1991). För att förenkla detta så kan man säga att självidentiteten är något som upprätthålls genom återkommande tankeprocesser om individens egen identitet. Genom att ha en god kännedom om sin identitet kan man stänga ute de faktorer som kan utgöra ett hot mot självbilden. En god identitetskännedom skapas genom att ha tidiga och pålitliga relationer, där man öppet kommunicerar om sitt samspel. Existensen för självidentiteten är beroende av att personen ständigt sorterar och integrerar de omvärldsliga intryck med sin egen identitetsprocess. Giddens (ibid.) menar alltså att identiteten inte existerar åtskilt i individens beteende eller i omvärldens reaktioner på individen utan snarare i individens förmåga att integrera omvärldens intryck i sin egen identitet.

I begreppet självidentitet ingår också självkänsla. Självuppfattning är ett i stort sett synonymt begrepp. I båda dessa begrepp ingår också självkännedom. Självbild innefattar också begreppet självförtroende som reflekterar hur mycket vi känner oss älskade och uppskattade av vår omgivning (Levin, 2009). Den självbild vi har, och som givetvis fluktuerar, kan ses som en effekt av våra tidigare upplevelser och erfarenheter, hur andra människor behandlar oss och hur de ser på oss. På detta sätt bygger vi upp en förställning om vilka vi är och hur vi förväntas bete oss. Det är viktigt att påpeka att självbilden inte nödvändigtvis speglar ”verkligheten”, den kan givetvis vara allt från mycket positiv till mycket negativ. Vår uppfattning om oss själva kan alltså ses som en produkt, om vi ska se det ur konstruktivistisk synvinkel. Det är viktigt att separera självbild från kroppsuppfattning. Självbild fokuserar på vem du är mer totalt medan kroppsuppfattning är en del av självbilden som tar fasta på hur vi ser på vår fysiska kropp (Maltz, 2008).

”A person’s identity is not to be found in behavior, nor – important though it is – in the reactions of others, but in the capacity to keep a particular narrative going”. Ovan citat är hämtat ifrån Giddens (1991, sid 54) och beskriver identitetsformandet ur en konstruktivistisk synvinkel. Hammarén och Johansson (2007) diskuterar huruvida identitet är en kärna eller en process. Då studien vidhåller ett svagt konstruktivistiskt synsätt ses identitetsskapandet i första hand som en process. Identiteten är således något föränderligt. Identitetsutvecklingen är komplicerad och man kan under denna process se vad som påverkar utvecklingen, är det en negativ påverkan så kan det leda till identitetsstörning. Otrygg uppväxt och fattigdom är exempel på störningsmoment som riskerar att störa identitetsutvecklingen. En störd identitetsutveckling kan leda till en skev självbild (ibid.). Upplevelsen av att känna sig identitetslös, den starkaste störningen, kännetecknas, enligt Hammarén och Johansson (ibid.) av känslor som förvirring och vilsenhet.

Fysiskt och sexuellt våld är ytterligare faktorer som påverkar självbilden på ett negativt sätt, särskilt om det sker under tonårstiden eller före det. Sexuellt våld leder till skamfyllda känslor som hämmar den sexuella utvecklingen hos individen (Guindon, 2009). De som faller offer för människohandel löper stor risk att bli utsatta för våld både under själva processen och under tiden som prostituerad. Detta våld tenderar att påverka deras psykologiska välbefinnande, i synnerhet deras känslor att utveckla närhet och tillit till andra. En studie gjord i Indien visar på att våldet, som de prostituerade får utstå, är det som är den starkaste bidragande orsaken till depression. Våldet ökar också risken för posttraumatisk stress. Isoleringen, som människohandel i sexuellt exploateringssyfte ofta leder till, leder förstås också till låg självkänsla och ångest. När våld inträffar mot barn så förlorar barnet känslan av trygghet. Denna avsaknad av trygghet leder till att barnet känner sig diskriminerat och barnet utvecklar en skev bild på sexualitet. I en kulturell kontext, där avsaknad av insatser till barnet kan vara stor, så kommer barnets självbild att få en negativ utveckling (Rochelle et al. 2011).

Enligt Daniel Stern, som utvecklade en teori om barns utveckling, formar barn ett kärnsjäl genom att känna, uppfatta och ta intryck från sin omvärld. Bekräftelse och närhet är två väsentliga delar i identitetsskapandet men också möjligheten att protestera mot sina föräldrar ses av Stern som en viktig del. Identitetsutveckling sker i hög grad både psykologiskt och socialt genom ständiga jämförelser med andra- på vilket sätt är jag lik andra, på vilka sätt är jag olik andra. Identitet hör bland annat samman med att man vill efterlikna vissa personer. Motidentifikation sker när man tar avstånd från andra på olika sätt. På så sätt formas en persons unika identitet (Lennéer Axelson, personlig kommunikation, 2014). Vi återkommer till detta tema under social identitet. Utan att gå alltför djupt in i utvecklingspsykologin så är utvecklingen av det abstrakta tänkandet en del av medvetenhetsskapandet, och att vara medveten, vilket som ovan visats är en del av identitetsskapandet. Daniel Sterns teorier om kärnjaget är inte i linje med det konstruktivistiska synsättet om att identiteten är ett resultat av processer. Men att enbart tala om identiteten som en social produkt benämns som stark konstruktivism. Att kunna se biologiska och sociala aspekter i identitetsskapandet är mer en svag konstruktivistisk hållning (Hammarén & Johansson, 2007).

Självidentitet är inte något som är givet. Självidentitet är ett resultat av reflexivt skapande av individen. Giddens (1991, sid 53) förklarar: "It is the self as reflexively understood by the person in terms of her or his biography". Den reflexiva processen innefattar även den kognitiva förståelsen av vad det innebär att vara en person. Denna förståelse är kulturellt kontextbunden och varierar. Utöver den kognitiva förståelsen så skapas en stabil identitet när man kan förmedla sin egen uppfattning av sin reflexiva identitetsprocess (ibid.).

3.1.2 Konstruktivism och identitet

Vår studie intresserar sig för kvinnornas identitetsprocess, och eventuella förändringar. Konstruktivismen fungerar som ett användbart verktyg för att få en djupare förståelse för detta. Då konstruktivismens förespråkare hävdar att identiteter är summan av socialt konstruerade verkligheter och mellanmänsklig interaktion anser vi det lämpligt i vår studie att anta detta teoretiska perspektiv (Nationalencyklopedin). Framst för att vi då får möjlighet att belysa den indiska kontexten men också identitetsskapandet i denna kontext. Genom våra intervjuer

med kvinnorna kan vi även väva in hur de uppfattar sina mellanmännsliga interaktioner.

Definitionsprocesser är ett annat begrepp som konstruktivismen använder sig av för att beskriva hur olika företeelser institutionaliseras i samhällen (Meeuwisse & Swärd, 2000). Social konstruktivism är en inriktning inom konstruktivismen som fick stort genomslag under 1980-talet. Inom socialkonstruktivismen talas det om hur man inom olika samhällsgrupperingar definierar fenomen olika beroende på social och kulturell miljö. Kortfattat så är anhängare av denna inriktning av uppfattningen att till exempel identiteter, attityder och kärlek är produkter av våra konstruktioner. Att begreppsliggöra vår omgivning är att göra den mer hanterbar och förstålig. På samma sätt som olika kulturer och samhällen existerar skiljer sig också dessa innebörden av dessa begrepp från varandra beroende på kulturen och samhället (Egidius, 2005).

Inom socialkonstruktivism anses ”The social construction of reality” av Peter L. Berger och Thomas Luckman (1966) vara ett av de mest inflytelserika verken. De menade att vårt behov av att skapa mening och sammanfattning i vår samtid är nödvändigt för vår överlevnad. Vidare beskriver de skapandeprocessen av fenomen i olika steg. Det första steget är att vi genom att vara aktiva subjekt skapar vår egen bild av omvärlden och denna bild internaliseras sedan genom att vi är aktiva i den värld vi ”skapat”, emellanåt förhåller vi oss kritiska till vår omvärld och dess egenskaper, vilket medför att skapandeprocessen börjar om på nytt (Egidius, 2005). Konstruktivismen möter ibland kritik för sitt sätt att klassificera alla mänskliga fenomen som socialt konstruerade. Konstruktivismens synvinkel kan enligt kritiker benämnas som ett paraplybegrepp, där mycket försöker förstås med hjälp av begränsade verktyg (Smith & Greene, 2014).

3.1.3 Kulturell identitet

För att möjliggöra en definiering av kulturell identitet behövs först begreppet kultur definieras, vilket Hammarén och Johansson (2007) menar är svårt. Kultur kan beskrivas som något som är skapat av oss människor och som är tankar som överlevt genom historien för att de beskriver vilka vi är. Två olika sätt att se på kulturbegreppet är att se det som något statiskt eller föränderligt. I studiens svagt konstruktivistiska anda förklaras begreppet som något föränderligt. Ur denna synvinkel ses kultur som en social praktik vilket handlar om: ”... var och hur vi skapar och utbyter mening mellan varandra, samt hur vi definierar och förhåller oss till den värld vi lever i”. (ibid. sid 79). Religion, nationstillhörighet, livsstil kan då fungera som föreställningar vilket individer definierar sig själv utifrån, det vill säga deras kulturella identitet. Likt den sociala identiteten så är kulturell identitet hur individer ser på sig själva utifrån den kontexten de befinner sig i. Således blir den kulturella identiteten kontextbunden, eller relationell, återigen ur en konstruktivistisk synvinkel. Hall och Du Gay (1996) delar det konstruktivistiska sättet att se på identitet och diskuterar hur synen på kulturell identitet förändrats i det postkolonialistiska samhället. I ett alltmer rörligt samhälle och i vår globaliserade värld är synen på identiteter att de är mer föränderliga; ”... actually identities are about questions of using the resources of history, language and culture in the process of becoming rather than being: not ‘who we are’ or ‘where we came from’, so much as what we might become, how we have been represented and how that bears on how we might represent

ourselves” (ibid, sid 4). Det kulturella identitetsskapandet behöver alltså inte bara vila i *gamla* traditioner eller föreställningar utan kan formas av *nya* traditioner och föreställningar (ibid.). För att återkoppla ovan resonemang till kvinnorna i studien så behöver identitetsbegreppet sättas i sitt sammanhang. Som studien ovan visat på (se Kap.2.4) är förhållandena på landsbygden i Indien traditionella i den bemärkelsen att religion fortfarande har en stark prägel på samhällsupbyggnaden (Desai, 2005). Religionen kommer således att ha ett dominerande inflytande på den kulturella identiteten i dessa samhällen. Hall och Du Gay (1996) diskuterar det konstruktivistiska sättet att se på den kulturella identitetens utveckling. Alltså hur den kulturella identiteten definieras av vart vi är på väg och inte bara var vi kommer ifrån. Det krävs dock en vaksamhet kring huruvida detta är applicerbart i den kontext studien görs i. Förändringen som präglat det postkoloniala samhället har inte gjort samma avtryck på de områden där den vetenskapliga kulturen lyser med sin frånvaro, till exempel i den indiska landsbygden (Desai, 2005).

3.1.4 Social identitet

Social identitet förklaras av Turners (i Tajfel, 2010, sid 18) som: ”The sum total of the social identifications used by a person to define him- or herself, will be described as his or her social identity”. Citatet belyser väl hur man genom att identifiera sig med sin omgivning skapar en social identitet. Ytterligare en definition görs av Worchel (1998) som beskriver den sociala identiteten som sociala personlighetsdrag som varje individ har och som genom dessa drag utgör individens kategoriseringstillhörighet. Den sociala identiteten utgörs inte bara av att individen känner samhörighet eller likhet med en grupp utan också vad som utmärker gruppen i sig i förhållanden till andra grupper. Det är svårt att bortse från den självidentiteten när man talar om den sociala identiteten. Då den sociala identiteten fokuserar på likheterna med vissa människor så fokuserar självidentiteten på vad som särskiljer individen i förhållande till andra. Det uppstår då en form av motstridiga känslor av att känna samhörighet och att känna sig annorlunda.

Omfattande studier kring *social identitet* gjordes under 1970-talet. Exempelvis har Tajfel och Turner (2010) studerat och identifierat hur en social identitet skapas genom kategorisering, identifikation och sociala jämförelser. Kategorisering innebär att vi förenklar vår verklighet för att göra verkligheten hanterbar. Identifikation innebär att vi identifierar oss själva i relation till andra, vi kan också ta fasta på hur individer i samma kategori skiljer sig ifrån oss, vilket även bidrar till skapandet av en personlig identitet. Likheter och olikheter blir centralt. Likheter mellan personer eller grupper utgör i sin tur ofta en grund för kollektiva identiteter, till exempel politisk identitet, feminister och så vidare. Genom sociala jämförelse romantiseras den egna gruppens betydelse och styrka, vilket också förbättrar självuppfattningen (Egidius, 2005). Likt självidentitet bör sociala identiteter ses som något föränderligt. Den sociala identiteten förändras beroende på kulturella, sociala och ekonomiska kontexter. I konstruerandet av den sociala identiteten är skillnader av central betydelse. ”Vi vet så att säga vad vi är genom att veta vad vi *inte* är” (Hammarén & Johansson, 2009, sid 98).

3.1.5 Stigma

I vår studie har också begreppet stigma central betydelse och är en del av identitetsprocessen. Stigmatiserade blir de personer som anses falla utanför

samhällets ramar. Stigma refererar till egenskaper som har negativ association. Goffman (2009, sid 65) beskriver hur stigma internaliseras i identiteten; ”The stigma and the effort to conceal it or remedy it become ”fixed” as part of personal identity”. Stigmat i sig blir en del av identiteten och en referenspunkt i definitionen av ens egen identitet.

Människors behov av kategorisering har nyss diskuterats. Stigmatisering är en direkt effekt av just detta kategoriseringsbehov. Goffman (2009 i Rochelle et al. 2011) beskriver hur stigma kan botten i främst tre olika kategorier; en fysisk missbildning, en problematisk personlighet eller en religiös tro. Med detta synsätt placeras då prostitution in i facket med problematiska personligheter. I synnerhet i den indiska kontexten där traditionella värderingar i hög grad präglar samhället, särskilt på landsbygden. För att undvika stigmatiseringen, som prostitutionen innebär, tvingas/väljer dessa personer att dölja sin identitet för samhället. Vidare argumenterar Goffman för att personer alltid strävar efter att passa in då möjligheten finns, särskilt de som är yrkesverksamma inom prostitution då den möjligheten sällan uppenbarar sig. Stigmat som medföljer prostitutionsyrket kan leda till en ökad rädsla och ängslighet, det kan också bidra till att personerna känner sig begränsade att hitta alternativa yrken (ibid.).

3.2 Coping

En av våra frågeställningar i den här studien är att undersöka vilka copingstrategier kvinnorna använt sig av för att hantera sin livssituation. ”Begreppet coping omfattar alla krafter eller ansträngningar som en människa tar i anspråk för att klara av, tolerera eller minska yttre och inre krav samt hantera de konflikter som kan uppstå mellan yttre och inre krav”. Så definierar Brattberg 2008, sid 9) begreppet coping. En annan definition görs av Monat och Lazarus (1985 i Lennéer Axelson, 2010, sid 71): ”ansträngningar att hantera ett tillstånd av skada, hot eller utmaning, när rutiner och automatiska handlingar inte längre fungerar”. Begreppet coping är engelskt och försök att hitta en svensk översättning har gjorts, till exempel *hantera* och *bemästra*. Vi väljer dock i vår uppsats att använda benämningen coping, likt många andra gör (Lennéer Axelson, 2010). Snyder och Ford (1987) skriver att med framgångsrik coping minskar man psykisk och fysisk smärta vid negativa livshändelser.

Forskningen om coping har under de senaste decennierna ökat markant. Richard Lazarus är den som, fram till sin bortgång 2002, varit mest framstående i området. Copingteorin grundar sig på stresssteori och kognitiv teori och fokuserar på det socialpsykologiska sammanhanget hos individen. Forskningen kring coping rör i stora drag också mer konkret vägledning i användandet av olika strategier, kunskapsförmedling, socialt stöd och vägledning kring generell problemlösning (Lennéer Axelson, 2010). Coping delas ofta upp i aktiv coping och passiv coping. Aktiv coping är framgångsrik och utmärks av problemlösning, positivt tänkande och verklighetsanpassat beteende (Brattberg, 2008). Personer som lyckas hantera livskriser och andra svårigheter tenderar att vara mer positivt inställda till utmaningar och kontinuerligt inställda på att lösa problem (Tedeschi & Calhoun, 1995). Stereotyp passiv coping däremot är destruktiv och kännetecknas av katastroftänkande och undvikande (Brattberg, 2008). Vid passiv coping riskerar personer, som även uppfattar sig själva som passiva, att bli överväldigade då kriser uppkommer. Därför är risken större att kriser blir mer svårhanterliga. Hos

personer som använder aktiv coping kan kriser vändas till något konstruktivt (Tedeschi & Calhoun, 1995).

Huvudsakligen delas copingstrategier in i tre kategorier: *problemfokuserad coping*, *känslfokuserad coping*, och *meningsfokuserad coping* (Lennér Axelson, 2010). Copingstrategier syftar till att skydda självkänslan, skapa social interaktion, reglera känslor och lösa problem. Exempel på copingstrategier är: undvikande, distansering, självkontroll, problemlösning, acceptans, söka socialt stöd och ansvarstagande.

3.2.1 Problemfokuserad coping

Skillnaden mellan känslfokuserad coping och problemfokuserad coping är, inom copingteorin, central. Då känslfokuserad coping handlar om känsloregulering så är problemfokuserade copingstrategier ämnade komma över stressorsaken. Det kan ske genom att man avlägsnar hinder eller ser alternativa lösningar (Lawrence, 1997). Framgångsrik coping kännetecknas av att den är väl integrerad och anpassad till situationen, särskilt vid problemfokuserad coping. Problemfokuserad coping riktar sig mot yttre problem och fungerar främst när man upplever den stressorsakande faktorn som kontrollerbar. När den problemfyllda situationen är svår att kontrollera pekar studier på att problemfokuserade copingstrategier då snarare leder till ett negativt resultat med negativa effekter på beteendet som följd (Zeidner & Endler, 1996).

3.2.2 Känslfokuserad coping

Känslfokuserad coping omfattar olika former av känslomässiga strategier i syfte att hantera en situation (Brattberg, 2008). Känslfokuserad coping är sätt att bemöta de känslor som uppkommer vid kriser eller stress. De olika sätt man hanterar känslorna på är genom att konfrontera, reglera, tolerera eller reducera dessa (Lennér Axelson, 2010). Känslfokuserad coping är i regel den mest psykologiskt gynnsamma copingstrategin i ett längre perspektiv vid ett konstruktivt användande av dessa (Lawrence, 1997). Kuo (2005) tar upp hur kvinnor som arbetar som prostituerade främst använder sig av känslfokuserade copingstrategier. I synnerhet är det de kvinnor som bär på sexuella trauman i sin barndom och de som arbetar i de bordellerna med särskilt tuffa förhållanden. Vidare skriver Kuo (ibid.) hur känslfokuserad coping är den mest tillgängliga då andra supportsystem sviker, som socialt stöd. Ju färre supportsystem som finns att tillgå desto större är risken att personen använder sig av distansering och känslomanipulation. Positivt tänkande, självkandring, distansering, förnekelse, stressreducering och att söka socialt stöd är strategier som används vid känslfokuserad coping (Snyder & Wright, 2001). För att den känslfokuserade copingstrategin ska fungera konstruktivt krävs en viss känslomässig kompetens hos personen. Känslomässig kompetens kännetecknas av att man är känslomässigt medveten, att man är uppmärksam på att man inte är medveten om alla känslor, att man kan uppmärksamma att andras känslor är situationsbetingade och att man kan reglera sina känslor vid stressfyllda situationer (Lawrence, 1997).

3.2.3 Socialt stöd

Definitionen av socialt stöd skiljer sig lite åt bland forskare. Det kan hursomhelst omfatta personer som genom sina relationer eller sin omgivning känner uppskattning och värdefullhet (Park, 2007). Begreppet omfattar också personens

tillgänglighet till pålitliga relationer. Park (ibid.) tillägger att socialt stöd handlar om mellanmänniskt samspel där personer utbyter hjälp, uppskattning och information. Personer som har bra socialt stöd är i regel mer benägna att använda sig av aktiva copingstrategier istället för undvikande eller förnekelse, det kan till och med räcka med tron om att socialt stöd finns tillgängligt. Som motpol finns då att personer med destruktiva relationer är i större fara av att drabbas av depressioner och har en tydligt sämre copingförmåga (ibid.).

Förnekelse och undvikande är passiva copingstrategier. Då aktiva copingstrategier är konstruktiva kan ju motsatsen antas stämma om passiva copingstrategier (Friedman, 1990) pekar dock på fördelarna med förnekelse då man till exempel drabbas av fysiska skador. Lennéer Axelson (2010, sid 108) fyller i: ”Ett temporärt undvikande eller förnekande behöver inte utgöra något problem...”. Lazarus och Folkman (1984) menar att genom förnekelse så kan personen konservera sin energi för att möjliggöra användandet av andra aktiva copingstrategier. Det är dock av vikt att poängtera att förnekelse kan utgöra en destruktiv effekt. Förnekelse ses som ett primitivt psykologiskt försvar som träder i kraft i samband med trauman eller kriser (Brattberg, 2008).

3.2.4 Meningsfokuserad coping

Forskning gjord av Susan Folkman (2006) visar att människor som upplever stress eller genomlider en svår livssituation tar fasta på de små sakerna i livet som skänker dem mening. Detta sätt att hantera sin livssituation kallas för meningsfokuserad coping och är rotat i människors värderingar, mål och övertygelser. Detta sätt att möta svårigheter leder till mer positiva känslor samtidigt som det ger energi. Genom att finna mening i livet och i vardagen så bekräftas identiteten och känslan av sammanhang. Källorna till detta meningsskapande varierar men kan till exempel finnas i relationer, arbete eller tron på en högre makt. Känslan av att vara behövd och värdefull i relationer är grundläggande. Irving Yalom (1980) identifierar två olika former av riktlinjer inom meningsskapandet: hedonism och altruism. Hedonism fokuserar på den egna njutningen medan altruismen bygger på att gagna andra (Lennéer Axelson, 2010). Religiös coping faller inom kategorin meningsskapande copingstrategier. Religiös coping innebär att: ”respond to life’s problems by understanding them within the context of something sacred and a search for significance” (Vredeveld, 2009, sid 12). Religiös coping används främst då personer utsätts för svår stress. Religiös coping används också i högre utsträckning av personer som är mentalt sjuka eller särskilt utsatta i samhället (ibid.). Anledningen till att religiösa copingstrategier faller särskilt väl ut hos dessa grupper är avsaknaden av andra tillgångar. Religion är lättåtkomligt för alla människor och fungerar som en kompass, särskilt i tider av upplevd stress (Vredeveld, 2009). Studier gjorda i ämnet visar även ett kausalt samband mellan religiös coping och en psykologisk välanpassning hos personer som upplever svår stress (Pieper Webb, 2008).

3.2.5 Copingresurser

Vid en krissituation eller ett trauma kommer den drabbades personliga egenskaper att ställas på prov vare sig personen besitter starka eller sårbara egenskaper (Lennéer Axelson, 2010). Lazarus och Folkman (1984 i Lawrence, 1997, sid 9) definierar coping som: ”constantly changing cognitive, behavioral, (and emotional) efforts to manage particular external and/or internal demands that are

appraised as taxing or exceeding the resources of the person”. Enligt Lazarus och Folkmans (ibid.) definition används alltså copingstrategier då ens personliga förmågor överskrids. Vidare presenterar Lazarus och Folkman (ibid.) en tvåstegsmodell där personen först identifierar en hotande, eller problemfylld, situation och därefter undersöker personens de egna copingresurserna för att hantera situationen. När en copingstrategi appliceras så är det beroende på hur väl ens förmågor fungerar, alltså ens copingresurser. Människor med en fungerande copingförmåga har generellt en positiv självbild, de känner sig värdefulla och har en optimistisk syn på sin omgivning. Bristande copingförmåga bottnar ofta i negativa känslor som till exempel oduglighet (Brattberg, 2008). Holahan och Moos (1987 i Park, 2007) resonerar kring hur personer med socialt stöd och bättre personliga förmågor tenderar att använda sig av aktiv och konstruktiv coping i allt större utsträckning. Personens självkänsla är av betydelse i förmågan att använda sig av copingstrategier. En optimistisk syn på sin omgivning bottnar i självförtroende och en tilltro till sig själv bidrar till att lättare ta sig igenom de hinder som uppstår (Lennéer Axelson, 2010). Vi återkommer närmare till copingstrategier i vår analys av intervjuerna med de kvinnor vi träffat.

Kapitel 4. Tidigare forskning

Vi har genomfört en omfattande sökning på olika teman som vi anknyter till vår undersökning, människohandel och människohandelns effekter. I vår uppsats fokuserar vi på teorier som identitet, inklusive självbild, och coping. Då forskningen på individnivå inom människohandel fortfarande är ganska begränsad så har vi breddat sökningen i genomgången av tidigare litteratur. Sökningen har skett både i Indien och i Sverige. I Indien har fokus främst legat i att hitta fakta om människohandel och fakta om den indiska kulturen. Vi använde oss av Göteborgs universitetsbiblioteks katalog Gunda samt databaserna IBSS, UN Data och The SAGE handbook of social work research. Begreppen som söktes efter har främst varit coping, identitet, människohandel och prostitution.

4.1 Människohandel

Vad gäller människohandel har vi främst sökt forskning som berör Indien och Asien. Människohandel är ett fenomen som nästan är omöjligt att skriva om utan att se det ur ett större perspektiv, då den rör sig över nationsgränser och världsdelar. Rapporter och diskussioner om människohandel tenderar att vara uppbyggd på myter om människohandel istället för empiriskt inhämtad forskning. Ett ökat intresse kring människohandel borde öka den empiriska forskningen i rätt riktning men så är inte fallet (Goździak & Bumb, 2008). I en rapport från 2004 efterlyses en bredare bild av människohandel. Litteraturen bör fokusera mer på länder där fattigdom, ojämlikhet och bristande utbildning kan ligga till grund för den människohandel som existerar. Forskningen bör också bryta ner begreppet på individnivå för att på så sätt få en bättre förståelse för vilka faktorer som gör vissa individer mer sårbara för människohandel (Nelson, Guthrie & Sumner Coffey, 2004).

År 2005 publicerades omfattande forskning som en reaktion på den lavinartat ökande människohandeln i Indien (National Human Rights Commission, 2005). Empiriska data hade sedan länge saknats och med tanke på den roll Indien kom att ha i människohandeln, inte bara som destination men även som källa, så var läget

kritiskt. Studien hade en flerdimensionell syn på problemet människohandel. Den kartlade riskfaktorerna hos dem som faller offer för människohandel och de grova överträdelserna av de mänskliga rättigheterna, undersökningen gjordes genom omfattande intervjuer. I studien presenteras data som menar att ju större fattigdom desto större är risken att bli offer för människohandel. Barngiftermål var även något som en majoritet av offren hade utsatts för. Även i denna studie så gick det inte att komma ifrån att den djupt rotade ojämlikheten mellan män och kvinnor var en starkt bidragande orsak till att kvinnor just föll offer för människohandeln. Vidare i samma studie (ibid.) identifieras tre olika typer av kontrollinstrument som används inom människohandeln; fysisk kontroll, ekonomisk kontroll och olika former av våld och misshandel. I många fall kan kvinnor som inte samarbetar mista sina liv. I studien berättas att den generella prostituerade har sju kunder på en dag och har nästintill aldrig någon möjlighet att använda kondom.

I en rapport från Asia Foundation (Hameed et al. 2010) görs en genomgång och presentation av de relevanta och mest intressanta forskningsresultat som presenterats.

- 90 procent av människohandeln i Indien sker inrikes. Enbart 10 procent sker över gränserna.
- Människohandel i sexuellt exploaterings syfte är den vanligaste.
- Fattigdom är den vanligaste orsaken till människohandel.
- Globaliseringen och ekonomiska förbättringar har lett till ett ökat behov av sexarbetare.
- Kulturella faktorer i Indien såsom att det är ett patriarkat, marginalisering av kvinnor och deras rättigheter och barnäktenskap har också mycket negativa konsekvenser på människohandelsutvecklingen i Indien.

4.2 Människohandelns effekter

Vi väljer i detta avsnitt att fokusera på den forskning och litteratur som beskriver effekterna av människohandeln på individnivå. På så sätt vill vi väva in självbild, identitet och trauma. Dessa begrepp är svåra att bortse ifrån när man talar om människohandel. U.S. Department of health and human services (2014) presenterar flera rapporter om människohandelns effekter. En av dessa rapporter (Clawson, Salomon & Goldblatt Grace, 2008) beskriver hur traumaarbetet med offren bör vara långsiktigt planerat med fokus på att återbygga social och personlig identitet och skapa ett nytt liv. För att kunna göra detta krävs terapi med inriktning på kvinnornas självständighet, självkänsla och att känna anknytning till sitt ursprung.

År 2003 presenteras (Farley, 2003) en omfattande studie i nio olika länder. 854 människor aktiva, eller nyligen aktiva, inom prostitution och andra sexrelaterade yrken intervjuades. Studiens syfte var framförallt att studera posttraumatisk stress och våld. Resultaten pekade på hög andel våld och posttraumatisk stress hos respondenterna: 63 procent hade blivit våldtagna, 71 procent hade råkat ut för fysiskt våld, 68 procent visade tecken på posttraumatiska stressyndrom och 89 procent önskade lämna prostitutionen men saknade de rätta medlen till att göra det.

En rapport presenterad av United States Department of State (2007) diskuterar

betydelsen av att jobba för att återuppbygga identiteten hos offren och att skapa ett tryggt nätverk där de får sina basbehov tillfredsställda. Även här nämns vikten av att återuppbygga självförtroendet och även att arbeta för att social och familjeintegrering.

Jackman, O'Toole och Geis (i Rochelle et al. 2011) presenterar data där de undersökt hur kvinnor, som är involverade inom prostitution, bibehåller sin självidentitet. Det som kom fram är intressant ur dels ett stigmaperspektiv men också ur ett copingperspektiv. Dessa kvinnor visade tecken på att rationalisera upplevelserna genom att söka förklaringar till dem. De gjorde också försök att normalisera det som egentligen anses vara avvikande bland annat genom att överdriva de positiva aspekterna av prostitutionen. Det sistnämnda kan jämföras med meningsfokuserade copingstrategier. Att arbeta som prostituerad ställer många emotionella krav. Den prostituerade måste agera på ett sätt som inte är genuint, detta i sin tur kan leda till att agerandet i sig med tiden uppfattas som mer genuint. De psykiska försvaren internaliseras i personligheten. Man kan alltså se en negativ emotionell förändring som är en effekt av att yrket bär med sig ett stigma som leder till emotionell stress och påfrestningar på det kognitiva beteendet. Individen kan efterhand internalisera denna falskhet i sin personlighet. Yrket som prostituerad som i början var ett ytligt skådespel för att hantera sin livssituation utgör plötsligt en stor del av individens personlighet (Rochelle et al. 2011).

World Health Organization (2012) presenterar de mest omfattande rapporterna som finns att hitta om effekterna av människohandel, en av dessa är av Oram et al. (2012) som adresserar problematiken och effekterna av att bli offer för människohandel. Rapporten har gjorts för att uppmärksamma, den än så länge bristande forskningen, kring den omfattande kvinnoproblematiken. De kvinnor som intervjuats i rapporten är alla offer för människohandel i sexuellt exploateringssyfte. De vittnar om mycket grov fysisk och psykisk misshandel under tiden som offer och majoriteten lider av svåra kroppsliga nedsättningar, som påverkar deras kroppsuppfattning och självbild.

Kapitel 5. Kvalitativ metod

I metoddelen motiverar vi våra val av att använda oss utav kvalitativ ansats samt valet av tematisk analysmetod. I metoddelen har vi också lagt starkt fokus på att belysa de många etiska aspekter vi tvingats ta ställning till under arbetets gång, att göra en studie i ett så pass känsligt ämne och att göra det i ett annat land har varit en utmaning. Det följer även en genomgång hur genomförandet har gått till.

5.1 Val av metod

Att genomföra en studie i ett ämne som människohandel i ett främmande land är inte helt okomplicerat. Just därför blir metoden och tillvägagångssättet av yttersta vikt. Det är inte bara metodvalet i sig som kräver eftertanke utan också de etiska ställningstagandena har vi diskuterat flitigt. Vi bestämde oss tidigt för att utföra en så kallad kvalitativ studie, eftersom vi på ett nyanserat sätt ville belysa kvinnornas historier och deras tolkningar av dessa. Studien baserar sig på kvinnornas subjektiva upplevelser som vi fått ta del av genom våra intervjuer. Studien är således av kvalitativ ansats. Kvalitativ forskning definieras av Kirk och Miller (Silverman, 1993 i Ryen, 2004, sid 14) som: ”ett empiriskt och socialt lokaliserat

fenomen som definieras av sin egen historia och inte bara en massa överblivna saker som inte är kvantitativa”. Det är alltså inte tillräckligt att definiera kvalitativ forskning enbart utifrån en negativ definition av kvantitativ forskning. Kirk och Miller (ibid. sid 14) beskriver vidare kvalitativ forskning som: ”forskare som använder kvalitativa metoder studerar saker i deras naturliga miljö och försöker göra fenomen begripliga eller tolka dem utifrån den mening som människor ger dem”.

Kvalitativ forskning kännetecknas av att försöka fånga hur personer tolkar sin subjektiva verklighet. Därmed vill vi försöka få tillgång till deras medvetande och då är kvalitativ forskningsansats den mest beprövade metoden (Bryman, 2011). Förespråkare för positivismen anser dock att kvalitativa studier tenderar att inte bli neutrala. Likt Kvale (1996) motsätter vi oss detta. Vårt mål är att på ett neutralt sätt förmedla kvinnornas subjektiva upplevelser.

5.2 Uppdelning

Arbetet med studien har varit jämt fördelat och vi har båda tagit del av alla delar i studien. Kamila Hadaf har språkliga kunskaper i hindi och har således fått bära mer ansvar under intervjutillfällena. Även det faktum att hon är kvinna har gjort att hon har fått en större roll under detta moment. Intervjuerna berör känsliga ämnen och för att få kvinnorna att känna sig bekväma så kändes det som ett logiskt val att de fick göra så inför en kvinna. Både Kamila och Jonathan har närvarat under intervjuerna och Jonathan har varit observant under det momentet. Jonathans kunskaper om Indien har fördjupats tack vare mycket resor inom landet och det blev då naturligt att för honom att fördjupa sig i bakgrundsdelen. Resterande delar i studien har skrivits i samspråk och båda har varit involverade i det som har analyserats och även resultaten som presenterats.

5.3 Genomförande

5.3.1 Förberedelser

Den indiska byråkratin är snårig och omfattas av komplicerade regelverk. Tillgång till en organisation som arbetar med kvinnor som fallit offer för människohandel har krävt en del ansökningar och intyg av indiska myndigheter, vilket vi har fått hjälp med av med en kontaktperson på TATA Institute of Social Sciences. Denna process har varit en nyttig del för oss i vår förståelse för indisk byråkrati och återspeglar svårigheterna i kontakter med myndigheter, i synnerhet i länder med hög korruption där myndighetsutövningen lämnar en hel del att önska. Efter att vi i samråd med våra handledare hittat en lämplig organisation som jobbar med kvinnor som blivit räddade från människohandel så följdes detta upp av ytterligare ansökningar för att få göra våra intervjuer hos just denna organisation. När detta var avklarat så följde ett möte med den ansvariga på organisationen där vi beviljades våra intervjuer under vissa förutsättningar. Dessa var att vi inte fick spela in intervjuerna och att kvinnorna under inte några omständigheter fick få sina identiteter avslöjade. Detta var givetvis önskemål vi kunde möta. Efter detta följde planering av intervjuernas utformning. Vi beskrev vilka kriterier vi önskade att intervjupersonerna uppfyllde. Därefter fick den ansvariga för organisationen i uppdrag att hitta lämpliga intervjupersoner. Dagen efter blev vi återigen kallade till organisationen för att genomföra första intervjun.

5.3.2 Urval

I valet av intervjupersoner har vi gjort ett målinriktat urval, då det är av yttersta vikt att intervjupersonerna är beredda att på ett ingående sätt beskriva och tala om sina egna upplevelser. Urvalspersonerna förväntas inte på ett generellt sätt representera människohandelns offer utan fungera som exempel. I samråd med vår handledare och vår kontaktperson på organisationen där vi gjorde intervjuerna skapade vi vissa kriterier som respondenterna önskas uppfylla. Dessa kriterier var att de skulle tänkas vara öppna att diskutera sin historia, att de skulle komma från byliknande förhållanden i Indien och att de skulle vara jämgamla för att lättare kunna se likheter i deras identitetsprocesser. Vår kontaktperson på organisationen fick i uppgift att utifrån dessa kriterier hitta lämpliga respondenter och fråga om dessa var villiga att ställa upp. Tre kvinnor ställde sig positiva till att delta och dessa kvinnor utgör grunden till vår studie (Bryman, 2011). Huruvida urvalsprocessen har skett utan påtryckningar på kvinnorna kan vi enbart spekulera i. Idealt hade varit att vi själva fick ta del i valet av respondenterna i större utsträckning för att säkerställa att valet av respondenterna har skett på ett önskvärt sätt. Respondenternas öppenhet och samarbetsvilja har i viss mån minskat osäkerheten kring urvalsprocessen.

5.3.3 Intervjugenförandet

Vi genomförde intervjuerna med hjälp av en indisk student då vi inte har tillräckliga kunskaper i hindi för att utföra intervjuerna på egen hand. Innan intervjuerna bestämde vi oss för vilka ämnen och frågor som skulle fokuseras på och två av oss genomförde intervjuerna medan en observerade. Då våra frågor berör känsliga ämnen var intervjutillfällena korta, cirka 30-45 min, och vi utförde en intervju per dag för att vi, och även intervjupersonerna, skulle få tid till reflektion och eftertanke. Intervjuerna har varit omfattande men relativt få till antalet. De har utförts på ett semistrukturerat sätt. För att på bästa sätt kunna delge läsaren kvinnornas historier har vi låtit intervjufrågorna varit öppna och eftersträvat att få så uttömmande berättelser som möjligt. Vi har varit måna om att i våra frågor också ha med sådant som berör positiva erfarenheter hur svåra omständigheterna än varit. Vi tror också att det kan ha betydelse för kvinnornas identitet. Vi har haft en uppsättning frågor som vi vid varje tillfälle har strävat efter att diskutera men vi reserverade oss också för att bortse från dessa vid händelse av att kvinnorna själva skulle ta initiativ till att själva styra innehållet i samtalen och om detta då bedömdes som relevant för våra syften (Bryman, 2011). Tre kvinnor intervjuades under tre olika tillfällen. Efter varje intervju gick vi i detalj igenom intervjun och försökte återberätta den utan respondenten närvarande. Dessa diskussioner spelades in och sedan transkriberades. Även observatörens uppfattningar diskuterades och dokumenterades, vilket var en viktig del i intervjugenförandet. Intervjuguiden finns presenterad i bilaga.

5.4 Tematisk analys

Tematisk analys innebär att man kategoriserar centrala teman som går att urskilja ur det insamlade materialet. Dessa teman har uppkommit genom noggrann läsning av de transkriberade diskussionerna i samband med intervjuerna och i kombination med de frågeställningar studien ämnar besvara. Tematisk analys är ett av de vanligaste sätten att analysera data med en kvalitativ ansats (Bryman, 2011). Då vi främst har en deduktiv analys har huvudsakligen teman utformats innan intervjuerna. Att göra en deduktiv analys är inte det vanligaste

tillvägagångssättet i en kvalitativ studie. Detta gjordes främst för att det fanns en osäkerhet kring huruvida kvinnorna skulle vara villiga att berätta sina historier. De på förhand framtagna teman var till för att styra samtalen i viss mån och för att vi kände viss osäkerhet över att intervjuerna skulle halta. En hel del har tillkommit under analysens gång. Intervjufragment sorteras sedan in under olika kategorier och subkategorier. Det inspelade materialet transkriberades och materialet har sedan sammanställts för att få en övergripande bild över kvinnornas historier. Därefter har teman identifierats utifrån frågeställningen och de teman vi fokuserade på. Bryman efterlyser en vaksamhet när man identifierar olika teman (ibid.). Risken är att tematiseringen blir otydlig. Därför bör man söka efter repetitioner i sitt material för att på så sätt identifiera teman. Tematisk analys tenderar att skifta mellan induktiv och deduktiv tillvägagångssätt. Då vi försöker förhålla oss till Brymans varning för otydligheten kring tematisk analys är ett deduktivt angreppssätt svårt att behålla fullt ut. Därför har de teman som tagits upp varit lite flytande då förväntningarna på intervjuerna har varit aningen ovissa. Osäkerheten hur mycket kvinnorna har velat dela med sig har också varit stor. Vidare diskuterar Ryan och Bernard (2003 i Bryman, 2011) det tillvägagångssätt en tematisk analys bör följa, detta är ett urplock av det viktigaste:

- Repetitioner – här söker man efter återkommande teman i sitt material.
- Kategorier – okända uttryck som kan vara specifikt för den typ av målgrupp man intervjuar.
- Metaforer – används metaforer kan dessa identifieras och jämföras.
- Likheter och skillnader – även här jämförs teman och intervjupersonernas historier för att se om det går att urskilja mönster eller delar som skiljer sig åt.
- Saknade data – en analys av vad som kan saknas i det insamlade materialet eller vad som medvetet utelämnas.

I vår analys har vi i första hand utgått från:

- Repetitioner av teman.
- Kategorier specifika för målgruppen.
- Likheter och skillnader i kvinnornas historier.

Kvalitativ forskning utgörs av olika metoder såsom intervjuer, observationer, analyser av texter och användandet av visuella medier. Då vi ville belysa kvinnornas egna upplevelser av människohandel så är intervjuer det vi fann mest passande. Vi väljer att benämna kvinnorna vid deras figurerade namn för att inte röja deras identiteter. När detta inte är möjligt benämner vi kvinnorna, i brist på ett mer lämpat ord, för ”respondenter”. I motsats till den kritik som riktats mot begreppet respondent, att det ger sken av att intervjuobjektet är passivt, ser vi respondenterna som aktiva subjekt (Ryan, 2004).

5.5 Etiska svårigheter

En studie kräver alltid etiska ställningstaganden. I synnerhet i en undersökning som denna. Då stor vikt i studien ligger på att kvinnorna själva kommer till tals och känner sig bekväma i att tala fritt har vi ägnat etiska dilemman mycket tid. Vi har haft i åtanke vilka svårigheter kvinnorna har gått igenom och vilka förhållanden de kommer ifrån. Då vår kunskap om Indiens kultur och religion har vidgats under vår tid här kände vi oss relativt trygga i att bemöta dessa kvinnor och förhoppningsvis få dem att känna sig bekväma under våra intervjutillfällen

(Kvale, 1996). Samtidigt som våra kunskaper om Indien och i det hinduiska språket har utvecklats så är vår kunskap om kvinnornas öden fortfarande oerhört begränsad. Att påstå att vi kan relatera till kvinnornas historier vore därför att förminska deras tuffa levnadsvillkor och livshistorier.

Vi har således tvingats till svåra beslut. Ett var huruvida det var lämpligt för Jonathan att delta under intervjuerna. Vi kände oss osäkra på om kvinnorna då kände sig trygga i att öppna sig. Den indiska kulturen och religionen ligger till grund för detta (Desai, 2005) men också det faktum att kvinnorna med stor sannolikhet utsatts för sexuella övergrepp under tiden på bordellen och att de då känner sig mindre bekväma att berätta om dessa. Dilemmat har diskuterats med våra handledare och gemensamt beslöt vi oss helt sonika för att öppet fråga kvinnorna innan intervjun. De informerades också tydligt att de under intervjun kunde be Jonathan lämna rummet. Vid ett intervjutillfälle bad en av kvinnorna den manliga intervjuaren att lämna rummet. Ytterligare tankar som dök upp innan intervjun var huruvida kvinnorna kunde få stöttning om de vid samtalen skulle bli alltför påverkade. Vi diskuterade med organisationen kring detta och de informerade oss om att de fanns professionellt stöd för kvinnorna om det skulle krävas.

Tolkens roll blev av betydelse vilket också krävde etiska resonemang, dels om kvinnorna skulle känna sig trygga med en tolk närvarande men också om intervjuernas utformning skulle komma att påverkas. Tolkens erfarenhet och kunskap vägdes in med maktaspekten som tillkom med att hon närvarade och om hennes akademiska status skulle ha en negativ påverkan på respondenterna. För att säkerställa tryggheten hos respondenterna låg fokus på att vi, inklusive tolken, tydligt presenterade oss och vilka roller vi skulle ha vid intervjuerna. Ytterligare diskuterades även vilka förväntningar vi hade på intervjutillfällena och vilka förväntningar respondenterna hade på oss. Respondenterna talade mycket om betydelsen av att få dela med sig av sina historier och att de inte förväntade sig något tillbaka, förutom anonymitet. Vi belyste främst att de vi förväntade oss var att respondenterna kunde tala fritt och att det som de ansåg ha betydelse även hade betydelse för oss, men att vi också hade särskilda teman som vi planerade att intervjua om.

I vårt etiska förhållningssätt har vi tagit hjälp av de etiska principer Bryman (2011) listar upp. *Informationskravet* uppfyllde vi genom att med var och en av respondenterna informerades om syftet med undersökningen, att deltagande är högst frivilligt och att de när som helst kan avbryta intervjun. Deras *samtycke* har vi sedan tidigare fått, genom att organisationen har valt ut några passande respondenter och frågat om de velat medverka i undersökningen. Många av dessa kvinnor lever fortfarande under hot, att återigen bli offer för människohandel eller med skammen och rädslan för att bli ”avslöjad” som någon som har jobbat på bordell. Därför har framförallt kravet på *konfidentialitet* prioriterats. Inte under några omständigheter går kvinnornas identitet att röja, deras personuppgifter har inte diarieförts. De uppgifter vi fått in har också bara använts i forskningssyfte, vilket således infriar *nyttjandekravet*.

I den byråkratiska processen som vi gick igenom för att få tillgång till en organisation där vi kunde utföra våra intervjuer blev vi varse att det var förbjudet

att spela in intervjuerna. Som redan nämnt tvingades vi därför att spela in de diskussioner vi efter intervjuerna hade oss emellan. Detta innebar vissa svårigheter då vi riskerade att delar av intervjun föll bort i arbetet med att tillsammans försöka återge dem. Men i diskussionerna som följde efter varje enskilt intervjutillfälle så lyckades vi på ett tillräckligt sätt ändå återberätta intervjuerna och då spela in dessa. Vi lade också fokus på att förmedla kvinnornas känslouttryck och kroppsspråk för att fånga deras sinnesstämning. En annan viktig aspekt vid intervjutillfällena är utformningen på frågorna. Vårt mål var att få så uttömmande svar som möjligt men många av ämnena som diskuterades var oerhört känsliga. Det blev därför en balansgång för oss att ställa de frågor vi vill ha besvarade men samtidigt inte riskera att kvinnorna skulle beröras negativt.

5.6 Reliabilitet, överförbarhet och pålitlighet

Reliabiliteten syftar till att mäta tillförlitligheten i studien. Vidare så undersöks strukturen, huruvida mätningarna är utförda på ett riktigt sätt samt om studien är pålitlig. Vi är eniga med forskarna Gubas och Lincoln (i Bryman, 2011) som menar på att kvalitativa undersökningar inte kan förmedla absoluta sanningar. I användandet av kvalitativ metod är *reliabiliteten* inte av samma relevans som när man gör en kvantitativ undersökning. Vi anser att den sociala verkligheten inte är konstant, upplevelserna är subjektiva och det finns ingen enda och rätt sanning. Därför är reliabilitetens betydelse inte lika stor i vår undersökning (Ryen, 2004). Kvinnornas livshistorier ligger till grund för vår analys och vi är medvetna om att det är deras subjektiva upplevelser vi får ta del av.

Vi har valt tre kvinnor från liknande bakgrunder för att kunna förmedla tre olika erfarenheter av liknande verkligheter. Vi känner oss kapabla att verifiera den verklighet som kvinnorna beskriver genom våra många resor i liknande områden i Indien och även genom vår arbetserfarenhet i Mumbai, där vi arbetade på ett barnhem där många offer för människohandel befann sig. Detta gör, enligt vår mening, resultaten trovärdiga och tillförlitliga. Istället för att fokusera på begreppet reliabilitet så väljer vi att ta fasta på *överförbarhet* och *pålitlighet*, begrepp som anses vara mer användbara inom kvalitativ forskning. Överförbarhet och pålitlighet omfattas av begreppet validitet. Validitet syftar till att bedöma hur väl studien undersöker det den ämnar undersöka. Validiteten bedöms också utifrån hur väl studien förmedlar en överskådlig bild av det studerade fenomenet samt författarnas förmåga till att studera det aktuella fenomenet (Bryman, 2011). Överförbarheten av våra resultat är svårt att spekulera i. Resultaten är inte generaliserbara då Indien är ett oerhört mångfacetterat land med vitt skilda kulturer och samhällen. För att kunna bedöma överförbarheten är vi tydliga med att beskriva den kontext undersökningen görs i, både den indiska kontexten likväl som den som kvinnorna kommer ifrån. Detta för att i kunna ge en övergripande bild av miljön och på dessa grunder bedöma graden av överförbarhet (Ryen, 2004). Vi har i samtal med handledare på Göteborgs Universitet och på TATA Institute of Social Sciences försökt säkerställa forskningsprocessen (Bryman, 2011). Då vi är av uppfattningen att det inte går att vara helt objektiva i en kvalitativ studie ligger extra mycket vikt vid att inte låta våra egna åsikter och värderingar påverka resultaten mer än vad som alltid ändå sker. Därför har vi haft en kontinuerlig dialog mellan oss och handledarna och även med respondenterna.

5.7 Metoddiskussion

Ovan har etiska svårigheter diskuterats, här vill vi ta upp avvägningar när det kommer till val av metod. Kvalitativ metod var den metod vi ansåg vara bäst lämpad. Vår första tanke var att studien skulle ha en tydlig narrativ analytisk inriktning. Dock blev vi snabbt varse svårigheterna med detta då vi inte tilläts spela in intervjuerna. Till vårt förfogande fick vi en student som talade hindi och som skulle fungera som tolk. Våra egna kunskaper i hindi gjorde att vi ändå kunde följa med i intervjuerna och greppa helheten kvinnorna pratade om. Det är första gången vi arbetar med en tolk och tolken var även hon oerfaren. Vi tvingas instämna med Djukanovic (2009) som resonerar kring komplikationerna med att tvingas ha en tolk. Det blir ett hinder i samtalen att tvingas gå igenom en tolk men på samma gång så hade intervjuerna inte varit genomförbara utan tolkens hjälp. Tolken var en kvinna som studerat på TATA Institute of Social Science och som har lång erfarenhet av att arbeta med utsatta barn och kvinnor. Det går dock inte att bortse från maktaspekten i en tolksituation, i synnerhet i den Indiska kulturen där makt och kast har stort samhällsinflytande. Som akademiker i Indien tillkommer en viss status som, i en Indisk kontext, respondenterna saknar. Det går inte att bortse från att detta kan haft påverkan på respondenterna och hur de har framställt sina historier och sig själva. Vår förhoppning och tro är dock att tolkens erfarenhet och förmåga förmildrade dessa omständigheter och att respondenterna inte påverkades av maktaspekten. Tolken förmåga att få kvinnorna att känna sig bekväma var något som prioriterades och som vi upplevde uppfylldes.

Kvinnorna som vi intervjuade visade en stor öppenhet och var väldigt hjälpsamma under våra intervjuer men detta till trots var det svårt för tolken att uteslutande fokusera på de teman vi hade valt under intervjuerna. Det var komplicerat för oss att ställa följdfrågor, då vi ansåg det hade varit nödvändigt, då framförallt för bristande språkkunskaper. Kvinnorna intervjuades var för sig tre gånger, det hade varit önskvärt att få tillåtelse till fler intervjutillfällen för att få ett mer uttömmande intervjumaterial. Vår intention har hela tiden varit att låta kvinnornas röster präglade uppsatsen. Problematiken som uppstått har framförallt varit att vi inte tilläts spela in intervjuerna och att vi har tvingats att ta hjälp av en tolk. Konsekvenserna av detta har blivit att kvinnornas röster inte har lyst igenom i den utsträckning vi hade önskat. Risken att kvinnornas historier också har förändrats under förmedlingen är liten men finns ändå där. För att minimera risken har vi bortsett från de avsnitt i kvinnornas historier där vi känt oss osäkra på om innehållet stämmer eller att vi har uppfattat det riktigt. I viss mån underskattade vi problematiken av att inte få spela in intervjuerna och detta har format undersökningens resultat och metod.

En övervägning vi har gjort är att ha gruppdiskussioner där kvinnorna själva kan besvara de frågor de känner sig bekväma med och att klimatet kan bli mer öppet där man inte nödvändigtvis behöver berätta för mycket. Problematiken med detta som vi såg det är att intervjuerna riskerade bli opersonliga och ytliga. Respondenterna ska kunna tala öppet och fritt vilket vi tror kan bli svårt om intervjuerna görs i grupp (Kvale, 1996). Särskilt när språksvårigheter föreligger. Vi ställde därför tilltro till våra kunskaper om att utforma intervjuerna på ett sådant sätt att kvinnorna inte riskerade att återuppleva sina trauman.

Kapitel 6. Resultat

6.1 “You have to believe in destiny” – Intervju med Amita

Amita öppnar dörren och kliver in i rummet. Amita är en av tre kvinnor som har accepterat att bli intervjuad och den vi träffar först. Hon tar oss bestämt i hand, slår sig ner på stolen som är ledig och börjar genast fråga om oss och vår bakgrund. Efter en kortare introduktion skiftar vi fokus till Amita.

Barndom

Amita är idag 22 år och lämnade sin by när hon var 10 år. Hon har sedan dess aldrig återvänt. Hon förlorade sina föräldrar innan hon fyllde 10. Hennes mamma var pappans andra fru. Pappans första fru var fortfarande i livet och det var hos denna familj Amita bodde. Hon bodde med sin styvmor och hennes tre andra barn. De gick alla i skolan men Amita tilläts aldrig. Tiden i hemmet var mycket olycklig; ”I always felt I wasn’t wanted, I was so very unhappy in that house. They were bad people”. Hon beskriver sig själv som väldigt aggressiv som ung, hon slogs ofta och hade sönder saker. Hon skadade både andra och sig själv. Den tid hon inte tvingades arbeta i hemmet beskriver hon dock som lekfull och hon spenderade då tid med grannbarn. Hon hade ansvar för allt hushållsarbete, men uttrycker en tacksamhet över att hon lärt sig städa, laga mat och sticka. Sysslorna i hemmet tog hon hand om minutiöst, inte bara sina egna sysslor utan även de sysslor som inte förväntades av henne. Dessutom kunde hon göra om det gång på gång för att se till att det blev gjort ordentligt. Även sin egen hygien och sitt utseende var hon oerhört noggrann med. Utöver tacksamheten över att lärt sig hushållssysslorna beskriver hon dock hur hon önskade att hon kunnat studera istället. När Amita är 10 år flyttade familjen till Mumbai. Väl där fortsatte hon med sitt hushållsarbete. Under denna tid blev hon ofta fysiskt och psykiskt misshandlad. Hon beskriver ett tillfälle då hennes styvsyster bröt båda hennes ben och ena armen. Hon pekar på armen och berättar att den fortfarande värker emellanåt.

Prostitution

På grund av att Amita fick sina ben och en arm bruten var hon inte kapabel att fortsätta göra hushållssysslorna i hemmet. Amita berättar att familjen då måste ha tagit ett beslut om att sälja henne till prostitution. Själva händelseförloppet minns hon inte riktigt men hon tror att hon blev drogad och bortförd. När hon är 16 år vaknar hon upp i Bangalore i ett litet rum. Stället hon har hamnat på var beläget i ett djungelområde, många andra flickor befinner sig där, några jämnåriga men också yngre flickor. Hon minns rädslan och känslan av disorientering. I början visste hon inte vad som förväntades av henne men de som hon tvingades kalla ”mommy and daddy” lärde henne hur hon skulle utföra det hon skamset beskriver som ”the dirty work”. I början när hon ibland vägrade samlag fick hon stryk av männen, ibland brände de henne på armarna och skar henne med kniv, vilket hennes ärrade armar även vittnar om. Första gången hon blev tvingad till sex blödde det mycket och hon fick även problem med sitt underliv. Hon förstod inte vad sex var för något och vad hennes kropp kunde göra för männen. Hon förstod heller inte hur männens organ skulle penetrera hennes eget organ, som hon beskriver det. De gånger hon vägrade samlag blev hon drogad tills hon var inkapabel till att säga emot. Hon berättar hur de tvingade henne till analsex och hur de brukade bränna henne med cigaretter och slå henne med flaskor. Till slut, då hon rådfrågade de andra kvinnorna på bordellen, gav hon upp protesterna och

insåg att hon på så sätt slapp undan smärtan och misshandeln. Under denna tid beslutar hon sig också för att byta namn till Rekna då hon arbetar som prostituerad. På frågan om det trots allt fanns något positivt under denna tid i hennes liv så var hon ändå nöjd att få rena kläder och mat.

Vi frågar henne om hennes pubertet och hur hon hanterade de kroppsliga förändringar som då medföljer. Hon beskriver den frustration hon kände över att någon inte kunde förklara för henne vad mens var för något, hon tyckte sig gå igenom många kroppsliga förändringar men som hon inte kunde tala med någon om. En ytterligare positiv aspekt under tiden i bordellen, berättar Amita, är att hon med tiden blev kundernas favorit då hon gav dem massage vilket de uppskattade. Hon fick alltid komplimanger för sin massage. Trots att hon skäms över arbetet hon har utfört så talar hon om denna tid som något positivt. Hon berättar hur mycket pengar hon lyckades tjäna och att hon brukade få mycket drinks. Det faktum att hon tjänade bra gjorde att hon kunde trivas någorlunda och att behovet av att lämna bordellen inte var lika stort. Tack vare att hon var den mest populära kvinnan i bordellen fick hon även en del privilegier, en egen telefon och ibland fick hon även lov att lämna bordellen. Hon kunde med andra ord känna en viss självständighet.

Efter två år när hon är på väg att transporteras till ett annat ställe lyckades hon rymma. Amita och en annan tjej ligger i en bil med sina händer bakbundna och med en bindel för ögonen. Den andra tjejen hade smuglat med sig en kniv, de skär sig loss och lyckas springa därifrån. Trots att två män jagar dem så lyckas de hoppa på ett tåg som tar dem till Mumbai. Första gången i sitt liv minns hon en känsla av frihet, framförallt friheten över att få slippa att prostituera sig.

Väl i Mumbai så tar hon beslutet av börja prostituera sig igen för att kunna försörja sig. Hon stöter på en kille på gatan som tipsar henne om en annons i tidningen dit man kan vända sig. Hon ringer på annonsen och följer instruktionerna som mannen ger henne, till personen som svarar i telefonen säger hon "mum and dad, I want to work for you". Detta leder henne återigen in i prostitution. Denna gång vistas hon i en bordell i Mumbai. Tiden på denna bordell pratar hon inte så mycket om. Hon beskriver bara den oerhörda ilska hon känner och slog ofta sönder saker. Slutligen blir hon räddad av en polis som jobbar under täckmantel och fördes till det hem där vi nu befinner oss.

Nutid och framtid

Man kan höra att många tankar cirkulerar hos Amita. Ett återkommande tema är att hon önskar att hon kunnat studera istället. Då hon verkar klandra sig själv för att hon inte har börjat studera så frågar vi henne om det ens fanns en möjlighet till att välja något annat. Hon svarar då att hon ändå önskar att hon hade valt en annan väg än detta livet. Amitas oerhörda ilska mot sin styvsyster är mycket tydlig, hon klandrar henne för hur hennes liv blev. Ilskan blir tydlig när hon säger "If she comes here to visit I will strangle her". Glädjen över barndomen finns ändå där. Hon skiner upp när hon återigen berättar hur hon brukade leka i fruktträdgårdarna med de jämnåriga barnen. När vi leder henne in på hur hon idag ser på sig själv så berättar hon hur hon varje morgon ser sig själv i spegeln för att se att hon ser "okej ut". Men hon tycker att hon såg bättre ut innan tiden i bordellerna. Vi talar vidare om hennes självbild och Amita säger att hon är tillfreds med sin kropp och

att hon är väldigt kroppsmedveten. Hon påpekar även att hon försöker ta väl hand om sin kropp. Hon känner sig inte längre så smutsig och kroppen påminner henne inte längre om tiden i bordellen. Vidare berättar hon att hon gillar att få komplimanger för sin kropp.

Vi kommer sedan in på drömmar och om hennes framtid. Hennes ögon lyser upp när hon berättar hur hon alltid velat bli dansare. När vi talar om hennes framtid så tar hon återigen upp betydelsen av en utbildning. Hennes syn på ödet följer som en röd tråd under intervjuerna, ”you have to believe in destiny”. Hon beskriver hur allt ändå har en mening och att allt som händer egentligen är oundvikligt. När ämnet emellanåt kommer in på tiden i bordellerna så berättar hon att när hon tänker på den tiden så kan hon bli så stressad att hon svimmar. När vi frågar hur hon tror folk uppfattar henne här så berättar hon att hon inte tar någon hänsyn till det. Hon litar ändå inte på att folk ska hjälpa henne eller ta hand om henne. Hon vet om att hon är en vänlig person och bryr sig inte så mycket vad folk tycker och tänker om henne. Hon säger att hon kan identifiera sig själv mest med den kvinnan i bordellen som hon tvingades kalla ”mummy”. Där kände hon att hon tillhörde en familj, ett någorlunda normalt liv. Hon beskriver tiden som fantastisk och att hon känner sig mer hemma med den familjen än sin ”riktiga” familj. Amita avslutar med att berätta för oss att hon idag känner sig trygg med sig själv och att hon känner sig kapabel att göra vad hon vill med sitt liv

6.2 “I didn’t get any love in my life, I was carrying a lot of pain”- Intervju med Kali

Nästa kvinna vi träffar är Kali, född utanför Kolkata och 26 år gammal.

Barndom

Vi kommer direkt i denna intervju in på Kalis barndom. Båda hennes föräldrar dog när hon var liten. Hon bodde därefter med sin moster och morbror. När vi frågar om hur de behandlade henne beskriver hon hur mostern var elak och hur ofta hon önskat att hennes föräldrar varit i livet. Likt kvinnan i vår första intervju så talar Kali mycket om hur ödet är det som bestämmer och att tron är mycket viktig för henne.

Hon blev tvingad till giftermål i ung ålder och sedan också tvingad till att ta hand om de äldre människorna i byn. Hon beskriver den nya familjen, som hennes man tillhörde, som en ”bad family”, vilket även hennes moster var medveten om. Livet som gift blev tufft, mycket slitsamt hemarbete och hon blev dåligt behandlad. Hon beskriver relationen till sin make i början som god. Vi diskuterar sex och vilka sexuella förväntningar som fanns på Kali under hennes äktenskap. Hon berättar att när man är gift så måste man göra det, vilket hennes morbror berättade för henne men hon vill inte tala mer om det. Maken stöttade henne då de fick sitt första barn, en flicka, när hennes moster ville ta barnet ifrån henne. När hon sedan återigen blev gravid tvingades hon till hushållsarbete trots att hon var gravid. Detta gjorde henne väldigt ledsen och trött då hon egentligen bara ville vila. När Kali fick sitt andra barn, denna gång en pojke, så slutade hennes man att stötta henne. Familjen bråkade mycket och vid ett tillfälle så eskalerade ett av bråken i familjen och Kali blev ganska illa slagen. Då bröt hennes man ihop och berättade att han hade en hjärnsjukdom och att han inte hade långt kvar i livet. Kali är märkbart påverkad i intervjun och berättar om chocken som infann sig vid hennes mans besked.

Nu tar Kalis liv en annan riktning, en betydligt tuffare sådan. Hennes dotter började i femte klass i skolan men tvingades att hoppa av och tjäna pengar istället. Vid denna tid dog även hennes man. På grund av att hon inte hade någon utbildning tvingades hon att jobba i den lokala marknaden för väldigt lite pengar. Hon sörjer det faktum att hennes barn inte fick chans till en utbildning. Jobbet var inte bara dåligt betalt, det tog även två timmar att ta sig till jobbet. Hon beskriver det som en mycket tuff tid. Hennes barn spenderade dagarna hemma med hennes moster.

För ungefär 2-3 år sedan beslöt sig hennes moster och morbror att flytta hela familjen till Mumbai. Väl i Mumbai så fick Kali tillåtelse att arbeta som tjänare för en annan familj. Arbetsvillkoren var även här mycket tuffa, hårt arbete, långa dagar och knappt någon mat. Hon var alltid hungrig och hon säger också att hon var mycket olycklig och hade inga pengar. Under tiden hon arbetade som tjänare träffade hon en man som var granne med den familjen hon arbetade för. Ögonen skiner upp när hon pratar om honom. Hon kunde alltid vara ärlig mot honom, tillägger hon. Han ville gifta sig med henne, men deras situation var inte helt oproblematisk då hon var hindu och han muslim. Under denna period dog även hennes morbror vilket gjorde att relationen till hennes moster stärktes. Sorgen efter hennes morbror var stor. När hon reflekterar över sin barndom så beskriver hon den som mycket smärtsam; ”I didn’t get any love in my life, I was carrying a lot of pain”. Även saknaden efter sina föräldrar, säger hon, har funnits med henne jämt. Kali pratar ofta om kärleken till sina egna barn och hur det är de som motiverar henne och ger henne lycka. Hon säger också att hon vill skydda dem så de inte hamnar i samma sits som henne. När hon talar om sina barn så kallar hon dem för ”mum and dad”.

Prostitution

Kali beskriver att hon inte hade något annat val än att vända sig till prostitution när familjen, som hennes barn bodde hos, krävde mer pengar. I Mumbai ligger Kamatipura, som är Mumbais red light distrikt, vilket är det äldsta och ett av de största red light distrikten i Asien. Väl där mötte hon flera kvinnor som förklarade hur hon kunde tjäna pengar, men kvinnorna avrådde henne samtidigt. Men motivationen att ”provide for my children” var större än rädslan för prostitutionen i sig. När vi frågar om hennes känslor för kunderna så berättar hon att hon alltid skiljde arbete och privatliv åt. Detta var ett jobb för att tjäna pengar till hennes barn. Relationen till kunderna var väldigt professionell. Männerna behandlade henne väl och de använde alltid kondom. Hon kan prata gott om tiden där men hon är ändå väldigt tacksam över att hon blev räddad av polisen efter endast ett halvår i bordellen.

Nutid och framtid

Vi pratar om hennes kroppsuppfattning och hur hon ser på sig själv idag. Under tiden i bordellen hade hon inga större problem, nu i efterhand gör kroppen dock ont och hon har utslag och liknande. Då hon träffade kunder kände hon sig alltid bekväm med sitt utseende och hon hade aldrig något behov av att klä sig fint för deras skull utan hon var trygg i sig själv, berättar hon. Tiden i bordellen ångrar hon oerhört mycket, även det faktum att hon inte har någon utbildning. Hon pratar även om ångesten över att ha suttit i fängelse, då polisen kom och räddade henne från bordellen, ”nobody in my family has ever seen a jail”. Då ingen av hennes

familj hemma i byn känner till hennes liv i bordellerna så är hon rädd för att de ska få veta, för i så fall hade hon blivit utstött ur familjen och ur hela byn. När vi frågar mer om henne själv och hur hon ser på sig själv idag kommer hon hela tiden in på sina barn och hur de betyder allt för henne. Hon blir ledsen när hon berättar om sina föräldrars bortgång och sin förre make och hur hon inte tar någon för givet eller litar på någon. Hon tillägger; ”you can never replace your parents”. Då Kali sitter med en hinduisk symbol frågar vi henne om hon tror på Gud, ”I believe in everything” får vi till svar.

6.3 “Why should they accept me?”- Intervju med Radhika

Radhika är en 18 årig tjej som är uppvuxen i Madhya Pradesh i en liten by. Hennes familj består av mamma, pappa, tre bröder och far- och morföräldrar.

Barndom

Radhikas uppväxtförhållanden beskriver hon som väldigt fattiga. Hennes familj livnärde sig på farmarbete. Radhika tvingades arbeta på familjens fält väldigt tidigt som barn. Relationen till sina bröder beskriver hon som goda, speciellt den yngsta av dem. Hon var själv yngst i syskonskaran. Trots att familjen var fattig fick barnen ändå möjlighet att studera tills dess att de gick i 9:an. Familjens situation var alltmer pressad och även om hon hade föredragit att studera vidare så fanns det ingen möjlighet. Hon talar ändå om glädjen över att kunna hjälpa familjen ekonomiskt. När den yngste brodern lämnade familjen för att studera kände hon sig väldigt ensam och hon grät mycket. Arbetsdagarna började oftast 4 på morgonen och pågick fram till klockan 6 på kvällen. Kvinnorna var de som befann sig på fältet medan männen satt och pratade och drack te. Hon beskriver ändå arbetet som trivsamt då det var många jämnåriga där. Sin barndom i allmänhet beskriver hon som lycklig och känslan av att vara fattig infann sig aldrig riktigt då hon inte visste något annat.

Vi diskuterade sedan de kroppsliga förändringar en tjej genomgår under denna tid. När vi kom in på hennes mens så bad hon Jonathan att lämna rummet. Hon fortsätter att berätta om att när hon fick sin mens berättade hon det för sin farmor som bara skrattade åt henne. Hon försökte även tala om det för sina vänner men även de skrattade åt henne. Återigen gick hon till farmor som gav henne ett par handskar för att sköta sina behov och sedan bad henne lämna köket då en kvinna uppfattas som oren under menstruationen.

Prostitution

En dag hade hon arbetat på fältet och skulle ta ett bad med de andra kvinnorna, när en man stoppade henne och tvingade in henne i en bil. När hon försökte fly så hotade mannen att stycka henne om hon inte var tyst. Hon hade ett nummer till sin far på sig men när hon somnade till en gång så tog mannen det ifrån henne. När hon berättar detta blir hon ledsen. Efter det har hon aldrig mer träffat sina föräldrar. Hon hölls fången i två nätter innan hon blev förd till Rajasthan, där hon blev såld till en man. Kidnapparen tvingade henne att säga att hon inte blivit kidnappad. Radhika var då 16 år. Mannen i Rajasthan sålde henne vidare till en bordell i Nagpur, där många kvinnor befann sig. Arbetet gick ut på att stå på en särskild gata där alla prostituerade sig och sedan ta med kunderna till ett hotell där även kvinnorna bodde.

Första gången hon hade en kund så hjälpte en av tjejerna till med att visa hur man

tar på en kondom och hur man har sex. Detta minns hon att hon tyckte var lustigt. När hon såg en naken man för första gången blev hon generad och säger att det var smutsigt och dåligt. Med första kunden minns hon bara att han öppnade hennes ben, hon minns knappt vad som hände eller hur de gjorde "the dirty thing", som hon kallar det. De första månaderna i bordellen tog hon inte några initiativ till att hitta kunder men allteftersom sade de andra kvinnorna till henne att om hon ska tjäna pengar och få mat så måste hon börja leta upp kunderna själv. Under en vanlig dag hade hon upp till 18 kunder. Vi frågade Radhika om hon minns sina tankar och känslor under den tiden och hur hon hanterade dessa. Hon berättar då hur hon har en farbror i sin by som studerade till polis och som hon såg upp till. Hon brukade sitta och fantisera om att hennes farbror skulle komma och rädda henne. Hon berättar även att om hon haft en utbildning så hade hon också blivit polis. Under tiden i bordellen har hon hela tiden varit motstridig när det kommer till klädsel och annat. Hon har alltid känt att hon vill ha sin kropp täckt.

Hon talar ofta om hur hon funderade på att fly men att hon var alldeles för rädd då hon inte trodde hon skulle klara sig i världen på egen hand. Även rädslan för att bli straffad av bordellägarna hindrade henne. Flera gånger blev kvinnor svårt misshandlade då de inte lydde. Vid ett flertal tillfällen dödades även kvinnor, framförallt då de försökte fly.

Under en polisträd blev Radhika slutligen frisläppt och förd till ett skyddshem i Nagpur. Där spenderade hon ett och ett halvt år innan hon förflyttades till Mumbai. Efter polisträden blev hon manipulerad av mannen i Rajasthan till att hävda att hon var hans dotter. När hon slutligen befann sig i domstolen berättade hon sanningen och en socialarbetare åkte till hennes by för att prata med hennes föräldrar. Trots att hon hade blivit kidnappad så ville de inte ha med henne att göra då hon hade lämnat byn och nu sågs som en börda och som en skam för familjen.

Nutid och framtid

Radhika pratar mycket om saknaden efter föräldrarna och hur de antagligen aldrig skulle vilja ha tillbaka henne nu när hon är oren och smutsig efter att ha jobbat som prostituerad. Skamset berättar Radhika hur hon inte kan visa sitt ansikte för sin familj. Hon berättar hur hon även blev erbjuden att gifta sig en gång, men att hennes känsla av att vara oren var för stor för att kunna gifta sig med någon. Hon berättar att hon aldrig riktigt brytt sig om sin kropp eller sina kläder och att hon aldrig ser på sig själv i speglar. Hon tillägger att hon inte gillar speglar. Hon klandrar sig själv en hel del i det som har hänt. Gång på gång kan man urskilja en oro över vad andra kommer att tycka om henne och det hon har tvingats gå igenom. Vidare säger hon att det är en självklarhet att hennes föräldrar inte kommer att acceptera henne igen; "Why should they accept me?".

Kapitel 7. Analys och reflektioner

Vår analys av teman söker svar på studiens frågeställningar:

- Har kvinnornas identiteter inklusive självbild förändrats av tiden inom människohandel?
- Hur har kvinnorna hanterat sin livssituation före, under och efter tiden inom människohandel?

Den tematiska analysen är indelad i just olika teman som framkommit i

respondenternas svar. Dessa återkopplas i sin tur till studiens syfte. Huvudteman är identitet och coping som utgör den teoretiska grundvalen. Inom dessa rymms olika underteman. Begreppet identitet innefattar självidentitet inklusive självbild, social identitet och kulturell identitet. Stigma, nära relationer som stöd liksom våldutsatthet är några andra underteman. Inom begreppet coping rymms bl.a. teman som meningsfokuserad coping, känslufokuserad coping och problemfokuserad coping.

7.1 Identitet

7.1.1 Självidentitet

Ur en konstruktivistisk synvinkel så är identiteten något föränderligt. Omgivningen i vilken man växer upp i är av stor betydelse för identitetsprocessen (Hammarén & Johansson, 2007). Begreppet självbild tar fasta på vilka vi är och hur vi förväntar bete oss utifrån den föreställningen (Maltz, 2008).

Stigma

Prostitution är ett yrke som faller utanför samhället ramar av vad som är ett accepterat yrke och därmed en självaccepterad yrkesidentitet. På så sätt blir prostitutionen förenat med ett stigma. Detta bidrar till en ökad ängslighet och rädsla. Möjligheterna att komma ifrån prostitutionen blir ytterligare begränsad (Rochelle et al. 2011). Radhika berättar att hon idag känner sig smutsig efter att ha jobbat som prostituerad. Koppling mellan det stigmatiserande yrket och hennes egen definition av hur hon ser på sig själv, och hur andra ser på henne, är tydlig. Hon beskriver hur hon har tvingats till att bete sig på ett visst sätt då hon utförde sitt arbete. Detta ”skådespel” och ritualer blir med tiden något hon identifierar sig med. Idag identifierar hon sig som prostituerad och med den stigmatiseringen som medföljer (Goffman, 2009). Som motpol fungerar Amita. Hon säger att hon idag inte bryr sig om hur folk ser på henne och vad de tycker om henne. Hennes beteende skiljde sig från Radhika på det sättet att hon, under tiden i bordellerna, ofta protesterade och försökte fly. Detta kan fungera som en förklaring till varför hon idag tycks ha en mer optimistisk syn på sig själv och sin omgivning. Att individen sorterar och integrerar omvärldsliga intryck är viktig för att självidentiteten ska kunna existera (Giddens, 1991). Hon har enligt vår tolkning inte identifierat sig med prostitutionsyrket lika starkt utan bjudit motstånd. Amita skiljer sig från Radhika även på andra sätt. Hon kände sig aldrig uppskattad i sin barndom och fick aldrig någon kärlek. Första gången hon erfar uppskattning är i bordellerna där hon var kundernas favorit. Idag talar hon om hur hon känner sig värdefull. Stigmat som medföljer verkar Amita idag bortse ifrån och hon beskriver en trygghet i sig själv som hon tidigare i sitt liv aldrig känt. Kalis berättelse påminner om Amitas i den bemärkelsen att hon inte heller fått kärlek i sin barndom. Hennes upplevelser på bordellen är inte lika positiva som Amitas men hon säger ändå att hon känt viss uppskattning, framförallt vid de tillfällen hon gav kunderna massage.

Utsatthet för våld

Hälften av alla de som faller offer för människohandeln är lovade arbete och ekonomiska möjligheter och en fjärdedel har blivit tvingade genom droger eller våld (Silverman et al. 2006). Att våld förekommer har de intervjuade kvinnorna vittnat om, både i människohandelsprocessen och i själva bordellerna. Våld har en mycket negativ påverkan på individers självbild, i synnerhet när det är barn som

utsätts (Rochelle et al. 2011, Broberg et al, 2008). Amita och Kali berättar båda om våldet de utsattes för i tidig ålder. Amita berättar om hur hennes syster bröt hennes båda ben och ena arm. Kali berättar om våldet hon fick utstå i sitt hem från sin make. Radhika blir vid 16 års ålder kidnappad under våldsamma former. Hotet om våld hänger hela tiden över henne, dels under människohandelsprocessen men också under tiden i bordellen. Våldet, framförallt i bordellerna, är något som de andra två kvinnorna beskrivit men det är inget Radhika vill tala om. Hon berättar däremot gärna, och med beundran i ögonen, att hennes farbror är polis. Första tiden i bordellen brukade hon fantisera om hur han skulle komma och rädda henne därifrån. Hos barn som har blivit utsatta för våld kan det skapas en mytbildning om att bli räddade av en "knight in a shining armor" (ibid. sid 225). Detta sätt att skapa falskt hopp kan tyda på att våld eller ett annat trauma inträffat. I de fall sexuellt våld förekommer kan barnet i framtiden utveckla en snedvriden sexualitet. Radhika säger att hon inte minns första gången hon tvingades till sex och hon vittnar inte om direkt våld. Hon berättar dock om hur hon i snitt hade 18 kunder per dag, redan vid 16 års ålder. Det är troligt att hon, liksom de andra två kvinnorna, blev utsatt för sexuellt våld med åtföljande skamkänslor (Guindon, 2009). Vi kan alltså i Radhikas berättelse anta ett kausalt samband mellan våldet i bordellerna och hennes identitetsprocess. Hur kan man koppla de tre kvinnornas våldsamma historia till deras identitetsprocess ur ett konstruktivistiskt synsätt?

Nära relationer

Amita och Kali kommer från utsatta förhållanden. De är båda föräldralösa, Amita blev det redan vid 10 års ålder, och de växer båda upp i otrygga miljöer. Dessa förutsättningar kan, enligt Hammarén och Johansson (2007), leda till att kvinnorna utvecklar en skev självbild. Med en konstruktivistisk hållning så söks inte förklaringar i kvinnornas biologiska arv utan istället i deras omgivning och i deras tankeprocesser. Amita nämner ofta sin saknad till de föräldrar hon förlorade och som hon uttrycker en stor vördnad för. Kali beskriver också avsaknad av kärlek i barndomen. Samtidigt så talar hon också om den nära relation hon hade till sin, idag bortgångna, make som behandlade henne väl och stöttade henne i en period då hon hade det svårt. Kali talar också om hur relationen till hennes moster stärktes då hennes morbror, som hon stod nära, gick bort. Vad som är viktigt i skapandet av en individs positiva självidentitet är nära och goda relationer. Trots otrygga uppväxter kan kvinnornas relationer, Amita med de idag bortgångna föräldrarna och Kali med sin före detta man och med sin moster, ligga till grund för att de idag ändå beskriver en hel del trygghet i sig själva som Radhika däremot saknar. Identifikationen i nära relationer är med största sannolikhet den viktigaste i en persons identitetsformande. Så på samma sätt som våld kan påverka identitetsprocessen i negativ riktning, kan nära relationer förebygga, mildra eller motverka våldets skada på identitetsutvecklingen (Giddens, 1991).

Relationer mellan prostituerade kvinnor

Ytterligare en aspekt att förhålla sig till är att kvinnor som arbetar inom prostitution ofta knyter starka band mellan sig under tiden i bordellerna. En upplösning av dessa band kan ha en negativ påverkan på deras identitetsformande särskilt vad gäller samhörighet och trygghet (Hedin & Månsson, 1998). Till skillnad från Radhika berättar Kali och Amita om sina relationer till de andra kvinnorna i bordellerna. Detta skulle kunna förklara Radhikas avsaknad av trygghet. Att identifiera sig med sin omgivning är kopplat till skapandet av en

social identitet. Den sociala identiteten innefattar bland annat hur en grupp känner samhörighet och vad som utmärker gruppen gentemot andra grupper (Tajfel, 2010). Prostitutionen kan då utgöra den sociala identiteten hos kvinnorna. I en kontext där prostitutionsyrket är starkt förenat med ett stigma blir tillhörighetskänslan inom gruppen än större (Egidius, 2005). När kvinnorna då identifierar sig med prostitutionen, som blir gruppens utmärkande drag, kan skapandet av en självidentitet vara starkt förenat med denna kategori. Självuppfattningen kan också stärkas när gruppens styrka överdrivs eller romantiseras. En social identitet är kopplad till vad man inte är. När samhället tydligt tar avstånd från gruppen, prostituerade i detta fall, så blir det en tydlig gränsdragning. Detta stärker tillhörighetskänslan i sin tur inom gruppens medlemmar och ökar kvinnornas gemensamma identifikation med gruppen (ibid.). Kali talar en del om hur de, med tanke på förhållandena, ändå kunde trivas på bordellerna. Hon kan då ha skapat sig en social identitet, tillhörighetskänslan med de andra kvinnorna kan ha varit viktigt för hennes välbefinnande idag.

7.1.2 Kulturell identitet

Synen på den kulturella identiteten diskuteras av Hall och Du Gay (1996). De menar på att definitionen av den kulturella identiteten har genomgått ett skifte sedan det postkoloniala samhället och den alltmer globaliserade värld vi lever i. Det som idag definierar vilken kulturell identitet man har är vart man är på väg och inte, som tidigare, varifrån man kommer (ibid.). Men är då den synen på kulturell identitet applicerbar oberoende av vilken kontext man studerar? Kvinnornas berättelser ger oss skäl att tro att så inte är fallet. När Kali berättar hur hon tvingades gifta sig som barn förstår vi att kontexten de befinner sig i inte omfattar den globaliserade och moderna värld Hall och Du Gay (ibid.) beskriver.

Kvinnorna som hamnat på hemmet kommer främst från svåra förhållanden i bysamhällen. Det indiska bysamhället präglas av traditionella värderingar, och religionstillhörighet är djupt rotat (Desai, 2005). Betydelsen av vart man är på väg blir liten i jämförelse med de traditionella värderingar som binder dessa människor samman och som utgör deras kulturella identiteter. Möjligheten för människor i dessa områden att förändra sin situation är liten, framförallt om du är kvinna (Pulitzer Center, 2013).

De kvinnor vi har intervjuat har på olika sätt tvingats lämna sin uppväxtmiljö. Bytillhörigheten utgör en viktig del av den kulturella identiteten hos dessa kvinnor, det är utifrån denna de identifierar sig (Hall & Du Gay, 1996). Bytillhörigheten är som sagt förenat med traditionella värderingar och föreställningar om hur kvinnor och män förväntas vara och förväntningar på vad de ska uppnå. Radhika blev kidnappad och på så sätt brutalt fråntagen sin tillhörighet. Nu är hon inte längre välkommen tillbaka till sin by eller till sin familj för hon uppfattas som oren efter tiden som prostituerad. Kvinnornas berättelser förtydligar att i deras livssammanhang förknippas den kulturella identiteten med vart man kommer ifrån snarare än vart man är på väg. Detta i sin tur ökar risken för ett kvarstannande i prostitutionen då förändringsmöjligheterna är små.

Bytillhörigheten är i regel förenat med religionstillhörighet (Desai, 2005). Detta ser vi även i de intervjuer vi gör. Amita och Kali talar mycket om sin tro och hur

ödet är det som bestämmer. Ett trossystem, av vilket slag det än är, kan vid ett trauma eller en livskris få en än större betydelse i en persons liv, alltså en form av copingstrategi som ovan diskuterats (Tedeschi & Calhoun, 1995). Man kan även se detta som ett sätt för kvinnorna att behålla den kulturella identitet som delvis gått dem förlorad. Genom att ha hålla kvar vid det som tidigare bundit de samman med den kontext de identifierat sig med så håller de fast vid det som i mångt och mycket definierat vilka de är. Kulturella identiteter kan liknas vid kollektiva identiteter där likheter binder samman och förenar grupper av människor (Hammarén & Johansson, 2009). Problematiken som Hammarén och Johansson (ibid.) diskuterar är vad som sker när man inte längre passar in. Radhika talar mycket om skammen hon känner över att ha tvingats till prostitution. I det bysammanhanget hon tidigare identifierat sig med är hon inte längre välkommen. ”Skamkänslor är främst knutna till upplevelsen av att inte duga, att ha misslyckats, att ha gjort bort sig i egna och framförallt andras ögon, att ha överträtt samhällsnormer” (Lennéer Axelson, 2010, sid 136). Citatet sätter fingret på de känslor Radhika upplever. Hon talar om att hon skäms, och att hon förtjänar skammen. Hon är inte längre accepterad av sin familj och frågar oss retoriskt; ”Why should they accept me?”. Utöver den sorg hon känner genom att förlora sin familj så förlorar hon även stor del sin kulturella identitet. En identitetssaknad uppstår som kan resultera i förvirring och vilshenhet, menar Hammarén och Johansson (2007).

Vi har även undersökt om de har identifierat sig med den delkultur som existerat i bordellerna. Radhika berättar hur hon motsatte sig den klädsel hon förväntades bära på bordellerna, hon föredrog att ha sin kropp täckt. Detta kan symbolisera hur hon inte kunde identifiera sig med sin omgivning, att vägra klä sig som de andra kvinnorna är att motsätta sig den kultur som rådde på bordellerna. Hon värnade därmed också om sin egen ursprungliga identitet (ibid.).

Amita och Kali kan hitta ljusglimtar när de ser tillbaka på tiden i bordellen, detta är inte något som framgår av Radhikas historia. Amita berättade hur hon bytte namn, nedan pekar vi på hur det kan fungera som en passiv copingstrategi, en form av känslomässigt undvikande. Man kan också tolka det som ett sätt för henne att anpassa sig till sin omgivning. Genom att byta namn så skapar hon en ny identitet, en identitet som är mer anpassad till sin omgivning (ibid.). Hon beskriver även hur hon kände tillhörighet under tiden i bordellerna och hur hon levde ett någorlunda drägligt liv. När hon idag presenterar sig så gör hon det inte under namnet ”Rekna”, vilket kan peka på att hon har frångått den kulturella identitet hon identifierade sig med på bordellen. Ytterligare tecken på att kvinnorna har skapat en kulturell identitet i bordellerna är svårt att urskilja. Av kvinnornas historier att döma så är deras kulturella identiteter starkt förenade med vart de kommer ifrån (ibid.).

7.2 Coping

7.2.1 Problemfokuserad coping

Copingstrategier används till att förebygga, förändra eller förhindra de problem som uppstår. Copingstrategier är det som får personer att ta sig igenom kriser och problem som de möter. Den vanligaste copingstrategin vid stress är problemfokuserad coping. Denna fokuserar främst på yttre problem som uppstår och är konkret och uppgiftsorienterad. Syftet med problemfokuserad

copingstrategi är att nå uppsatta mål genom att lösa de hinder som uppstår på vägen (Brattberg, 2008).

Kvinnorna i vår studie berättar historier som framstår som de mest allvarliga livsproblem en person kan ställa inför. Deras copingförmåga kan vara det som står mellan dem och döden. Problemfokuserade copingstrategier är den copingstrategi som respondenterna har använt för att överleva i ett kort perspektiv. Amita berättar hur hon i bordellen misshandlades svårt då hon vägrade samlag. Hon berättar också om många fall då kvinnor i bordellen mördats då de inte gjort som de blivit tillsagda. Beslutet att då ”ge efter” för samlag är inte ett uppgivande utan kan ses som ett aktivt problemlösande beslut som idag betyder att hon är vid liv (Lennéer Axelson, 2010).

Vidare fungerar problemfokuserad coping som ett sätt att få kontroll i problemfyllda situationer. Kontroll är något som kvinnorna öppet inte talar om men som ändå präglar deras livsberättelser och copingstrategier. Något som skiljer Kali åt från de andra två är att hon inte har tvingats in i livet som prostituerad. Hon har gjort ett aktivt val att prostituera sig vid två olika tillfällen, en handling som i sig kan ses som en problemfokuserad copingstrategi. Det blir ett sätt att hantera den stora fattigdom hon befunnit sig i. Det ska tilläggas att det finns begränsade möjligheter i den kontext hon befann sig i till alternativa ekonomiska lösningar. Då förhållanden i Mumbai har diskuterats i bakgrunden är det värt att nämna att alternativen för henne är oerhört begränsade. Med en ekonomisk utsatthet och med det stigmat som medföljer prostitutionsyrket så är risken stor att hon tvingas in i ett av stadens många slumområden (Gupta, 2012). Kali kan till skillnad från de kvinnor som tvingats till prostitution beskriva hur hon emellanåt kan minnas tiden i bordellen som något positivt. Hon fick uppskattning och möjlighet att tjäna pengar.

Amita och Radhika, som båda har tvingats in i prostitution, har en annan uppfattning om tiden i bordellerna. Amita talar mycket om hur hon i början vägrade utföra de sysslor som förväntades av henne och vid ett tillfälle lyckas hon även rymma från en bordell. Det är två exempel på problemfokuserade copingstrategier. Genom att rymma så förebygger hon en situation som upplevs som problemfylld. Radhika verkar sakna problemfokuserade strategier. Hennes berättelse tyder på en traumatisering i samband med kidnappningen och under tiden i bordellen. Personer som genomgår en kris eller en problematisk situation kan få svårigheter i att balansera en inre känslomässig coping med yttre problemlösande coping. Detta kan leda till att den aktiva och konstruktiva copingförmågan försämras, vilket bidrar till ytterligare problem hos individen (Lennéer Axelson, 2010). Känslofokuserad och problemfokuserad coping kan, som exemplet ovan i Radhikas berättelse visar på, alltså hämma varandra. I och med hennes bristande känslofokuserade copingstrategier minskar också hennes förmåga till problemfokuserade copingstrategier (Lazarus & Folkman, 1984).

Kali däremot ger i sin berättelse exempel på när de främjar varandra. Hon sökte uppskattning av sina kunder och kunde motivera sitt val att prostituera sig genom att det löste hennes ekonomiska utsatthet. Exempel på hur känslofokuserad och problemfokuserad coping kan kombineras hämtas även ifrån Amitas historia. Hennes beslut att byta namn under tiden i bordellen diskuteras nedan som en form

av distansering, alltså en känslomässig copingstrategi. Men det går även att tala om hur beslutet görs i problemlösningssyfte. I och med att hon byter namn under tiden i bordellen så gör det att hon aktivt försöker förebygga och lindra de problem som hon förväntar sig genomgå.

7.2.2 Känslfokuserad coping

Inom känslfokuserad coping urskiljs två funktioner; känslomässig avlastning och känsloreglering. Syftet är att konfrontera, reglera, reducera eller tolerera de känslor man har. Genom att reglera känslorna kan man distansera sig eller skjuta känslorna åt sidan.

Distansering

Distansering kan vara både konstruktivt som destruktivt. Det kan röra sig om att avskärma sig från den sociala världen i svåra tider och ta avstånd från det som upplevs negativt. Distansering kan ses som en form av undvikande där du kopplar bort dina känslor för att stå ut med din livssituation. Exempel på detta finner vi hos Amita som berättar hur hon bytte namn till Rekna, en klar identitetshandling för att på så sätt distansera sig själv från det hon blev utsatt för på bordellen. Förmågan att kunna bortse från sina känslor och skjuta dessa åt sidan är således nödvändigtvis inte en negativ copingstrategi (Dimsdale, 1974). Amita berättar om sin ilska och hur hon ofta skadat sig själv och andra alltsedan barndomen. Detta kan då å ena sida ses som att hon inte har lyckats med att skjuta sina känslor åt sidan och att det resulterat i ilska. Å andra sidan har en person med hög emotionell förmåga en medvetenhet om sina känslor och kan uttrycka dem (Lawrence, 1997). Även det faktum att Amita kan se tillbaka på sitt liv och göra bedömningen att hon var arg baserat på sin utsatthet kan uppfattas som något konstruktivt. Aggression har en inbyggd kampanda i sig och kan utgöra en tillgång identitetsmässigt. Motsatsen är att vända aggressionen inåt med hög risk för depression (Lennéer Axelson, 2010). Att undvika sina känslor och inte ge sig hän åt dem kan göra lidandet än mer utdraget och outhärdlig.

Radhika verkar sakna aktiva copingstrategier. Hennes berättelse tyder på en traumatisering i samband med kidnappningen och under tiden i bordellen. Personer som genomgår en kris eller en problematisk situation kan få svårigheter med att balansera en inre känslomässig coping med yttre problemlösande coping. Detta kan leda till att den aktiva och konstruktiva copingförmågan försämras, vilket bidrar till ytterligare problem (Lennéer Axelson, 2010). Radhika har en passiv, destruktiv känslomässig copingstrategi med skuld och skam, en negativ självbild och kroppsuppfattning och avsaknad av framtidstro. Hon har gett upp hoppet om att föräldrarna skulle kunna acceptera henne.

Personlighetsförändringar förekommer hos människor som arbetat som prostituerade. Vanwesenbeeck (2005) diskuterar om avpersonifiering är en konstruktiv eller destruktiv copingstrategi. Cordes och Dougherty (1993) hävdar att känslomässig reglering och utmattning leder till låg självkänsla. Kali visar i sin berättelse prov på förmåga till känslomässig copingstrategi. Hon söker känslomässigt stöd hos andra genom olika skeden i livet. Hon var föräldralös men beskriver ett visst stöd av sin make och senare även en fördjupad relation med sin moster. På hennes beskrivning av sin relation till sina barn förstår man att de också har en mycket stor känslomässig betydelse för henne.

Ventilering

Känslofokuserad coping är även den copingstrategi som är mest framgångsrik när en person redan tagit psykisk eller fysisk skada (Lawrence, 1997). Då Amita utsatts för mycket fysiskt våld i sin uppväxt kan hennes ilska förstås som ett uttryck för detta. I brist på andra strategier använder hon ilskan för att ge form åt sina känslor (Pease & Pringle, 2001). Eftersom möjligheterna till andra konstruktiva och aktiva copingstrategier är begränsade använder Amita sig av den hon vet om, sin ilska. Detta kan förklara hennes aggressiva beteende både som barn och senare i bordellerna. (Lazarus & Folkman, 1984).

I de fall där personer, som varit med om något traumatiskt, inte bearbetar sådana händelser är risken att personen tar fysisk och psykisk skada avsevärt mycket högre (Pennebaker, 1997). Amita vill inte tala alltför mycket om tiden i bordellerna utan försöker skifta ämne när vi tar upp det, framförallt när vi pratar om hennes arbete där. Hon berättar dock att när hon tänker tillbaka på tiden i bordellerna kan hon bli så stressad att hon svimmar, vilket kan tolkas som att något traumaarbete inte skett. Inte ens i det skyddshem hon nu befinner sig i sker det något rehabiliteringsarbete av psykologisk art. Risken för framtida men är stor (Lennéer Axelson, 2010). Amita har som beskrivs nedan ändock tillgång till meningsfokuserad copingstrategi och en positiv inställning till sin nuvarande livssituation och sin framtid.

7.2.3 Meningsfokuserad coping

Meningsfokuserad coping är en strategi som gör att människan kan hitta lust och motivation i det liv hon lever. Detta kan ske på en rad olika sätt. Att sakna livsmening är ett lidande som saknar motstycke (Lennéer Axelson, 2010). Kvinnorna i vår studie har genomgått och genomgår oerhörda påfrestningar som ter sig mycket svårhanterliga. De uppvisar dock strategier för att hantera sina livssituationer, en av dessa strategier är just att de finner mening i de små sakerna i livet. ”Människan är en meningsskapande varelse – i smått som stort” skriver Lennéer Axelson (2010, sid 288). Copingstrategier tenderar att ske på en medveten nivå i människans sinne. Meningsfokuserad coping sägs, däremot, ofta även ske på en omedveten nivå (Folkman, 2010).

Amita talar om hur hon fick arbeta hårt under uppväxten men att hon då såg till att sköta sina sysslor minutiöst. Detta är ett exempel på copingstrategi, att skapa mening och motivera sig själv genom att se ett värde i att utföra sysslorna väl. Detta gynnar självförtroendet och därmed identiteten. När samma kvinna talar om tiden då hon flydde till Mumbai och var utan pengar och arbete, så beskriver hon ändå lyckan över att för första gången få uppleva en känsla av frihet. Amita ger i sin livsberättelse således exempel på aktiva copingstrategier, både att söka mening och känslomässigt stöd. Alltifrån det att hon leker med de jämnåriga barnen i fruktträdgårdarna, trots de slavliknande förhållandena hon ändå befann sig i, till det att hon arbetar på bordellerna men ändå kan uppskatta det faktum att hon fick mycket dricks och att hon kände sig uppskattad. Just detta sätt att hantera sin livssituation sägs leda till en bättre anpassning och stressreduktion, i både ett kort och ett långt perspektiv (Folkman, 2010).

Hedin och Månsson (1998 i Farley, 2003) har gjort en studie där resultaten styrker tesen om att ta hand om sina barn är en av de viktigaste anledningarna till att

kvinnor väljer att prostituera sig. I vår studie hämtar Kali idag främst sin motivation hos sina barn, det är de som får henne att se framåt och känna hopp. Det är också för att ”provide for my children”, som hon beskriver det, som hon först valde att prostituera sig. Det är lättare att stå ut med hårt arbete och missförhållanden när vi är behövda och känner ansvar för andra, vilket är en meningsfokuserad copingstrategi (Lawrence, 1997). Meningsfokuserad coping är framförallt effektivt i ett långt livsperspektiv, vilket illustreras av Amitas berättelse (Folkman, 2010). Vi kan vi idag se att hon beskriver en relativt positiv inställning till sin nuvarande livssituation och sin framtid. Amita beskriver nu sig själv som fri att göra vad hon vill med sitt liv och att hon är trygg i sig själv. Något som även verkar lindra hennes lidande idag är hennes tro på ödet. Detta kan liknas vid en religiös tro eller spiritualitet.

Betydelsen av trossystem

Coping med hjälp av religion och livsåskådning är en form av meningsfokuserad copingstrategi. Att ha en tro på något som fungerar som en copingstrategi vid kriser. Tron blir en tillflykt när maktlösheten, som uppstår vid kriser och stress, infinner sig. Om en religiös tro alltid fungerar som en konstruktiv copingstrategi diskuteras av Folkman (ibid.). Troende själva tenderar att se detta som den största tillgången för att hantera sin situation. I Indien, som passar in i Lennéer Axelsons (2010, sid 296) beskrivning av ett land med ”mindre tillgång till sekulära maktresurser i sin kultur...” får då religionen en stor betydelse. Att vända sig till sin tro är speciellt vanligt hos utsatta personer. Tron har även en bevisad positiv effekt på välbefinnandet i ett längre perspektiv (Pieper, 2008).

Det går inte att ta miste på betydelsen av att ha ett trossystem hos Amita och Kali. De återkommer gång på gång till hur det är ödet som bestämmer; ”You have to believe in destiny”, resonerar Amita. Kali verkar finna mening i livet genom sina barn och sin tro ”I believe in everything”. Tron verkar vara något som de bär med sig sedan barnsben, vilket är vanligt i en indisk bykontext (Desai, 2005). En fördjupad tro kan också inträffa vid traumatiska upplevelser. Vidare så upplevs tron också som en form av tröst eller som närhet då man känner ett starkt band till det man tror på (Tedeschi & Calhoun, 1995). Huruvida kvinnornas tro är något som har stärkts under tiden som människohandelsoffer kan enbart spekuleras i. Onekligen så fyller tron en viktig funktion idag hos både Amita och Kali.

Kapitel 8. Sammanfattning

De kvinnor vi intervjuat har mer eller mindre tvingats in i prostitution. De befinner sig nu på Navjeevan Mahila Vastigruha, som är ett skyddshem för kvinnor som räddats från människohandel. Kvinnornas utsatta situation med fattigdom i de indiska bysamhällena, den rådande kulturen med bland annat kastsystem, kvinnoförtryck och ett samhälle där människohandel är en mycket lukrativ bransch har på olika sätt bidragit till att de hamnat i människohandeln. Årligen uppskattas så många som fyra miljoner människor hamna i den globala människohandeln. Bara i Mumbai arbetar idag 5000 kvinnor inom sexhandeln. Dessa kvinnor har hamnat i klorna hos en industri som dagligen utsätter kvinnorna för livsfara.

Studiens fokus har varit på att uppmärksamma kvinnornas berättelse. De påfrestningar kvinnorna har utsatts för riskerar deras hälsa i ett både kort och långt

perspektiv. Studiens syfte har varit att undersöka hur tre kvinnors identiteter formats av att bli sexuellt exploaterade. De har fått berätta om sina erfarenheter från prostitutionstiden men även om deras uppväxt och kulturella identitet tiden före prostitutionstiden. Studien har också undersökt vilka copingstrategier kvinnorna använt sig av före, under och efter tiden som prostituerade. Studien är kvalitativ med en tematisk analysmetod. Vi har kategoriserat centrala teman som gått att urskilja ur det insamlade materialet; självidentitet inklusive självbild, kulturell identitet, problemfokuserad coping, känslufokuserad coping och meningsfokuserad coping. Inom ramen för dessa har sedan olika underteman uppkommit. Dessa teman har utvecklats genom noggrann läsning av de transkriberade intervjudiskussionerna och med sin första utgångspunkt i de teorier som legat till grund.

Konstruktivismens syn på identiteten är att den är föränderlig. Med intervjuerna som underlag kan detta bekräftas när det gäller självidentitet, som utgör en del av identiteten. Kvinnornas självidentiteter har genomgått stora förändringar, vilket är naturligt då man genomgår trauman och kriser. Intervjuerna stärker tesen om att identifikationen i nära relationer är viktig i identitetsformandet. De kvinnor som haft förmåga att knyta relationer under tiden i bordellerna känner idag en större trygghet i sig själva och en större framtidstro.

Studien visar även tydliga exempel på hur kvinnornas kulturella identiteter är formade under deras uppväxt och hur dessa sedan förblir statiska och relativt oföränderliga oberoende av kontexten de idag befinner sig i. I motsats till konstruktivismens syn på den kulturella identiteten så kan man hävda, utifrån kvinnornas historier, att den kulturella identiteten är oföränderlig då den formats i en traditionell och religiös kontext. Vad som blir av betydelse är var man kommer ifrån och inte vart man är på väg.

Kvinnorna använder sig främst av känslufokuserad copingstrategi, då möjligheten till att använda problemfokuserad får anses som begränsad i den miljö som människohandeln utgör. Trauma och våld gör att passiva, mer destruktiva copingstrategier använts. Att göra aktivt motstånd verkar vara en framgångsfaktor för att nå en större trygghet i sig själva. Även att finna mening i de små sakerna i livet som i att sköta sina sysslor minutiöst och att vara behövd av sina barn. Två av dem berättar återkommande om sin religiösa tro, men också en tro på ödet och hur det hjälper dem att finna mening. Den av kvinnorna som inte har en tro är också den som idag inte känner hopp och inte är trygg i sig själv.

Studiens resultat visar hur människohandeln drar till sig redan utsatta människor. Tiden som sexuellt exploaterade inom människohandel är betydande för identitetsformandet och de psykologiska konsekvenserna är kopplat till självidentitet och copingförmågor.

Kapitel 9. Slutdiskussion och framtida forskning

9.1 Slutdiskussion

Den här studien har inte tagit upp hur kvinnornas återhämtning eller eventuella rehabiliteringsprocess ser ut. Vårt intryck är att det inte bedrevs traumabehandling eller annan terapi på det skyddshemmet där kvinnorna befann sig. Vi skulle vilja veta mer om hur vardagen ser ut på dessa skyddshem. De kvinnor vi möter har

hopp om framtiden och drömmar. Att de inspireras och hittar mening med tiden är viktigt och att de stärks som människor. Det hade förstås varit intressant att få följa dessa kvinnor och se hur deras framtida liv gestaltar sig.

En av svårigheterna vi såg med studien var det begränsade antal respondenter. Intervjuerna med kvinnorna var dock uttömmande tack vare att de var så tillmötesgående. Studien bidrar med att göra de sexuellt exploaterade kvinnornas röster hörda, vilket är något vi saknat i tidigare forskning i ämnet. De intervjuade kvinnornas historier gör förstås inte anspråk på att vara generaliserbara.

9.2 Förslag på framtida forskning

Forskning inom människohandel gör sällan offrens röster hörda. Vi efterlyser därför studier som tar fasta på offrens berättelser. Forskning tenderar också att fokusera på effekterna av människohandel ur ett kort perspektiv. Vad som saknas är longitudinella studier där de socialpsykologiska effekterna undersöks i ett längre perspektiv. Detta för att få ökad förståelse för hur man kan förebygga att redan utsatta människor faller offer för människohandel och hur man bäst hjälper de som är offer och de som lyckats ta sig ur det. Det är väsentligt för dem som lyckats bryta sig loss ifrån människohandeln att få rätt stöd och hjälp. Många av de som räddas riskerar att återigen tvingas, eller väljer, att gå tillbaka in i prostitution. En stor andel av alla bordellägare har själva varit prostituerade.

Sverige har, sedan 1999, kriminaliserat köpandet av sex. ”Den svenska modellen” har spridit sig till stora delar av Europa. Professor Sven-Axel Månsson har haft en stor betydelse för lagens genomslagskraft. Modellen möter kritik då det är svårt att få en överblick om bordellverksamheten verkligen har minskat. Faktum kvarstår att polisen fått in mer resurser och det sänder ett budskap om att Sverige agerar starkt mot sexhandel. Vad som är önskvärt är dock ytterligare forskning som fokuserar på hur man på samhällsnivå kan arbeta förebyggande mot sexhandel.

I en rapport från 2004 efterlyses en bredare bild av människohandel. Forskningen bör fokusera mer på länder där fattigdom, ojämlikhet och bristande utbildning kan ligga till grund för den människohandel som existerar. Forskningen bör även bryta ner begreppet på individnivå för att på så sätt få en bättre förståelse för vilka faktorer som gör vissa individer mer sårbara för människohandel (Nelson, Guthrie & Sumner Coffey, 2004).

Källförteckning

Böcker

- Belsar, P. de Cock, M. & Mehran, F. (2005) "Minimum Estimate of Forced Labour in the World". Geneva: ILO I Karlén, H. (2009) *Barnsexhandel*. Stockholm: Elanders.
- Berger, P.L. & Luckman, T. (1966) *The social construction of reality*. New York: Open Road Media.
- Blackswan Orient, J. (2005) *Trafficking in women and children in India*. Hyderabad: Orient Longman.
- Blunt, E. (2010) *The Caste System of Northern India*. New Delhi: Gyan Publishing House.
- Brattberg, G. (2008) *Att hantera det ohanterbara*. Stockholm: Elanders Digitaltryck.
- Broberg, A. Risholm Mothander, P. Granqvist, P. & Ivarsson, P. (2008) *Anknytning i praktiken*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Dalla, R.L. Baker, L.M. Defrain, J. & Williamson, C. (2011) *Global Perspectives on Prostitution and Sex Trafficking*. Maryland: Lexington Books.
- Desai, A.R. (2005) *Rural India in Transition*. Indien: Popular Prakashan.
- Egidius, H. (2005) *Psykologilexikon*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Farley, M. (2003) *Prostitution, trafficking and traumatic stress*. New York: The Haworth Press.
- Folkman, S. (2010) *The Oxford handbook of stress, health and coping*. New York: Oxford University Press.
- Foucault, M. & Agamben, G. (2006) "Rethinking Marxism". A Journal of Economics, Culture & Society Volume 18, Issue 1, 2006 I Gupta, A. (2012) *Bureaucracy, Structural Violence and Poverty in India*. USA: Duke University Press.
- Friedman, H.S. (1990) *Personality and disease*. Canada: John Wiley & Sons.
- Goffman, E. (2009) *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. New York: Simon and Schuster.
- Giddens, A. (1991) *Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age*. California: Stanford University Press.
- Goffman, E. (2009) *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. New

York: Simon and Schuster. I Dalla, R.L. Baker, L.M. Defrain, J. & Williamson, C. (2011) *Global Perspectives on Prostitution and Sex Trafficking*. Maryland: Lexington Books.

Guindon, M.H. (2009) *Self-Esteem Across the Lifespan: Issues and Interventions*. UK: Taylor & Francis.

Gupta, A. (2012) *Bureaucracy, Structural Violence and Poverty in India*. Duke University Press.

Hall, S. & Du Gay, P. (1996) *Questions of Cultural Identity*. London: SAGE.

Hammarén, N. & Johansson, T. (2009) *Identitet*. Malmö: Liber.

Hammarén, N. & Johansson, T. (2007) *Identitet – vilka är du?* Stockholm: Natur och Kultur.

Hedin, U.C. & Månsson, S.A. (1998) *Vägen ut-om kvinnors uppbrott ur prostitutionen* (The way out-on women leaving prostitution). Stockholm: Carlsson bokförlag. I Farley, M. (2003) *Prostitution, trafficking and traumatic stress*. New York: The Haworth Press.

Holahan, C. J. & Moos, R.H. (1987) "Risk, resistance, and psychological distress: A longitudinal analysis with adults and children". *Journal of Abnormal Psychology*, 96, 3-13.

Jackman, N.R. O'Toole, R. & Geis, G. (2005) *The Self-Image of the Prostitute* I Dalla, R.L. Baker, L.M. Defrain, J. & Williamson, C. (2011) *Global Perspectives on Prostitution and Sex Trafficking*. Maryland: Lexington Books.

Karandikar, S.A. (2008) *Gender-based Violence Among Female Sex Workers of Kamathipura*. Mumbai: Pro Quest.

Karlén, H. (2009) *Barnsexhandel*. Stockholm: Elanders. Kuo, L. (2005) *Prostitution Policy: Revolutionizing Practice Through a Gendered Perspective*. New York: NYU Press.

Kvale, S. (1996) *Interviews: An introduction to Qualitative Research Interviewing*. California: Sage Publications.

Lawrence, C. R (1997) *Coping: The psychology of what works*. New York: Oxford University Press.

Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1984) *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer Publishing Company.

Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1984) *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer Publishing Company. I Lawrence, C. R (1997) *Coping: The psychology of what works*. New York: Oxford University Press.

Lennér Axelson, B. (2010) *Om sorg och livsomställning*. Stockholm: Natur och

Kultur.

Levin, J. (2009) *Obesity and Self-Image*. New York: The Rosen Publishing Group.

Maltz, M. (2008) *The Magic Power of Self Image Psychology*. Mumbai: Jaico Publishing House.

Meeuwisse, A. Sunesson, S. & Swärd, H. (2000) *Socialt arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Monat, A. & Lazarus, R. (1985) *Stress and Coping*. New York: Columbia University Press.

Månsson, S.A. & Hedin, U.C. (2003) "The Importance of Supportive Relationships Among Women Leaving Prostitution I Farley, M. (2003) *Prostitution, trafficking and traumatic stress*. New York: The Haworth Press.

Pargament, K.I. (2001) *The Psychology of Religion and Coping: Theory, Research, Practice*. New York: Guilford Press.

Park, H.S. (2007) *Effects of social support, coping strategies, self-esteem, mastery, and religiosity on the relationship between stress and depression among Korean immigrants in the United States*. Mumbai: Pro Quest.

Pease, B. & Pringle, K. (2001) *A Man's World?: Changing Men's Practices in a Globalized World*. New York: Zed Books.

Pennebaker, J. (1997) *Opening Up. The Healing Power of Expressing Emotions*. New York: Guilford Press.

Pieper Webb, A. (2008) *A religious coping model of divorce adjustment*. Mumbai: Pro Quest.

Ryan, G. & Bernard, H. (2003) Techniques to Identify Themes. *Field Methods*, 15(1), pp 85-109. I Bryman, A (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Ryen, A. (2004) *Kvalitativ intervju*. Malmö: Liber.

Schenström, O. (2013) *Mindfulness i vardagen*. Stockholm: Viva.

Silverman, D (1993) *Interpreting qualitative data. Theory, Method and Practice*. London: Sage I Ryen, A. (2004) *Kvalitativ intervju*. Malmö: Liber.

Silverman, J.G. Decker, M.R. Gupta, J. Maheshwari, A. Patel, V. Willis, B.M. Raj, A. (2007) "Experiences of sex trafficking victims in Mumbai, India". *International Journal of Gynecology and Obstetrics Volume 97, Issue 3, Pages 221-226, June*.

Singha. K. (2010) *Rural development in India*. New Delhi: Concept Publishing Company.

Smith, C. & Greene, S. (2014) *Key thinkers in childhood studies*. UK: Policy

Press.

Snyder, C. & Ford, C. (1987) *Coping with negative life events*. New York: Plenum Press.

Snyder, C. R. & Wright, E. (2001) *Handbook of positive psychology*. New York: Oxford University Press.

Tajfel, H. (2010) *Social Identity and Intergroup Relations*. New York: Cambridge University Press.

Tedeschi, R.G. & Calhoun, L.G. (1995) *Trauma & Transformation*. USA: Sage Publications, Inc.

Ugarte, M.B. Zarate, L. & Farley, M. (2003) "Prostitution and Trafficking of Women and Children from Mexico to the United States". I Farley, M. (2003) *Prostitution, trafficking and traumatic stress*. New York: The Haworth Press.

Vredeveld, A.L. (2009) *Positive Religious Coping and Emotion Regulation as Predictors of Psychological Well-being*. Mumbai: Pro Quest.

Worchel, S. (1998) *Social identity: International Perspectives*. London: SAGE.

Zeidner, M. & Endler, N.S. (1996) *Handbook of coping*. Canada: John Wiley & Sons.

Internetkällor

Andrew, E. W. & Bushnell, K. C. (1899) "The Queens daughters of India". (elektronisk), *The Guardian*.
<<http://www.theguardian.com/world/2013/sep/28/trafficked-india-red-light-districts>> (2014-07-20).

BRÅ 2008:24 Sexuell människohandel. En fråga om tillgång och efterfrågan. Stockholm: Brottsförebygganderådet. Finns tillgänglig online www.bra.se

Clawson, H.J. Salomon, A. & Goldblatt Grace, L. (2008) "Treating the hidden wounds: trauma treatment and mental health recovery for victims of human trafficking". (elektronisk), *U.S. Department of Health & Human Services*.
<<http://aspe.hhs.gov/hsp/07/humantrafficking/Treating/ib.htm>> (2014-05-05).

Cordes, C.L. & Dougherty, T.W. (1993) "A review and integration of research on job burnout". (elektronisk), *Academy of Management Review*, 18, 621-656.
<<ftp://ftp.dei.polimi.it/outgoing/Marcello.Restelli/258593.pdf>> (2014-07-20).

Dimsdale, J.E. (1974) "The Coping Behaviour of Nazi Concentration Camp Survivors". (elektronisk), *The American Journal of Psychiatry*, 131, 792-797.
<<http://ajp.psychiatryonline.org/article.aspx?articleID=153670>> (2014-09-01).

Djuvanovic, I. (2009) "Trauma and coping". (elektronisk), *Göteborgs universitet*
<https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/19603/1/gupea_2077_19603_1.pdf>
(2014-02-20).

- FN. (2001) "Population by religion, sex and urban/rural residence". (elektronisk), *UN Data*.
<<http://data.un.org/Data.aspx?q=India+religion&d=POP&f=tableCode%3a28%3bcountryCode%3a356>> (2014-09-01).
- FN. (2007) *Trafficking. Women and Children for Sexual Exploitation*. Finns tillgänglig online www.unodc.org.
- FN. (2008) *Human Trafficking: An Overview*. Finns tillgänglig online: www.unodc.org.
- FN. (2009) *Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners*. Finns tillgänglig online www.unodc.org.
- FN. (2014) "The Universal Declaration of Human Rights". (elektronisk), *FN*.
<<http://www.un.org/en/documents/udhr/#atop>> (2014-06-02).
- Goździak, E.M & Bump, M.N. (2008) "Data and Research on Human Trafficking: Bibliography of Research-Based Literature". (elektronisk), *U.S. Department of Justice*. <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/224392.pdf>> (2014-09-02).
- Guhan, S. & Samuel, S. (1997) "Corruption in India: Agenda for Action" (elektronisk), *UNIFEM* <<http://nhrc.nic.in/Documents/ReportonTrafficking.pdf>> (2014-08-110).
- Hameed, S. Hlatshwayo, S. Tanner, E. Turker, M. & Yang, J. (2010) "Human trafficking in India: Dynamics, Current Efforts, and Intervention Opportunities for The Asia Foundation". (elektronisk), *Asia Foundation*.
<http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADK470.pdf> (2014-06-08).
- Human Rights Watch (2012) "India: UN Members Should Act to End Caste Discrimination". (elektronisk), *Human Rights Watch*.
<<http://www.hrw.org/news/2012/05/14/india-un-members-should-act-end-caste-discrimination>> (2014-06-02).
- Kara, S. (2009) "Sex trafficking-Inside the business of modern slavery". New York: Columbia University Press. I Djuvanovic, I. (2009) "Trauma and coping". (elektronisk), *Göteborgs universitet*
<https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/19603/1/gupea_2077_19603_1.pdf> (2014-02-20).
- Nelson, S. Guthrie, J. & Sumner Coffey, P. (2004) "Literature Review and Analysis Related to Human Trafficking in Post-Conflict Situations". (elektronisk), *United States Agency for International Development*.
<http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADK470.pdf> (2014-08-22).
- Nino-Zarazúa, M. & Addison, T. (2012) "Redefining Poverty in China and India". (elektronisk), *United Nations University*.
<<http://unu.edu/publications/articles/redefining-poverty-in-china-and-india.html>> (2014-08-08).

Oram, S. Stöckl, H. Busza, J. Howard, L.M. & Zimmerman, C. (2012) *Prevalence and risk of violence and the physical, mental, and sexual health problems associated with human trafficking: systematic review*. Finns tillgänglig online www.plosmedicine.org.

Ramakrishnan, V. (2013) ”The Dowry System in India: Is the Trend Changing?”. (elektronisk), *Pulitzer Center*. <<http://pulitzercenter.org/projects/asia-india-dowry-marriage-violence-against-women-bride-culture-husband-physical-mental-sexual-suicide>> (2014-05-12).

Shetty, S. (2012) “No security, 8 staff for 226 at women’s protection home”. (elektronisk), *The Indian Express* <<http://archive.indianexpress.com/news/no-security-8-staff-for-226-at-women-s-protection-home/993364/>> (2014-08-05).

Silverman, J.G. Decker, M.R. Gupta, J. Maheshwari, A. Patel, V. Willis, B.M. & Raj, A. (2006) *Experience of sex trafficking victims in Mumbai, India*. Finns tillgänglig online www.ijgo.org

Sinha. P. C. (2012) “Caste System in India and Its International Overtones”. (elektronisk), *Transcend*. <https://www.transcend.org/tri/downloads/Caste_System_in_India_and_Its_International_Overtones.pdf> (2014-06-19).

Stop India. (2013) “STOP Human Trafficking and Oppression of People”. (elektronisk), <<http://stopindia.se/>> (2014-09-02).

Subramanian, A. (2013) “Why India’s Economy Is Stumbling” (elektronisk), *The New York Times*. <http://www.nytimes.com/2013/08/31/opinion/why-indias-economy-is-stumbling.html?_r=0> (2014-03-03).

UNICEF (2012) *Children in an Urban World*. Finns tillgänglig online www.unicef.org

United Nations Development Programme (2013) “Fast Facts: Poverty Reduction”. (elektronisk), *UNDP* <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/results/fast_facts/poverty-reduction/> (2014-08-10).

Unites States Department of State. (2007) *Addressing the internal wound: The psychology aftermath of human trafficking*. Finns tillgänglig online www.state.gov.

UNODC. (2011) *Responses to Human Trafficking in Bangladesh, India, Nepal and Sri Lanka*. Finns tillgänglig online www.unodc.org.

UNODC. (2014) *Addressing the root causes*. Finns tillgänglig online www.unodc.org.

UNODC. (2014) *Human Trafficking*. Finns tillgänglig online www.unodc.org.

UNODC. (2014) “UNODC on human trafficking and migrant smuggling”

(elektronisk), *UNODC* < <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/index.html?ref=menuseide>> (2014-06-02).

Vanwesenbeeck, I. (2005) "Burnout Among Female Indoor Sex Workers". (elektronisk), *Archives of Sexual Behavior*, Vol. 34, No. 6, December 2005, pp. 627–639 (C 2005).
<http://www.hawaii.edu/hivandaids/Burnout_Among_Female_Indoor_Sex_Workers.pdf> (2014-05-20).

Vig, S. (2013) "A year after Dec 16 gangrape: Fear, anger persist as Delhi remains unsafe for women" (elektronisk), *Journalism of courage*.
<<http://archive.indianexpress.com/fullcoverage/delhi-gangrape/467/>> (2014-08-07).

World Health Organization (2012) "Understanding and addressing violence against women". (elektronisk), *WHO*.
<http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77394/1/WHO_RHR_12.42_eng.pdf> (2014-05-12).

Bilaga 1. Intervjumall

Background

1. How old are you?
2. Where are you from?
3. Would you like to tell us a bit about yourself?
4. How would you like to describe your childhood?
5. Positive/ negative things about your childhood?
6. How was your living condition growing up? School? Parents work?
7. How were your teenage years?
8. Positive/negative things about your childhood/teenage years?
9. And your family situation?
10. Who has had an impact on your childhood? Role models? Men or women?
11. Were there any people you didn't look up to? And why?
12. What did you dream about when you were a child/teenager? How did you want your future to be? Dreams about work, family and partner.
13. Are there any differences in growing up as woman compared to grow up as a man in your hometown?
14. Is there any difference between what women and men are allowed to do?
15. Do you feel like you need to act in a certain way because you're a woman?
16. How would you define sexuality?
17. What traditions and norms regarding sexuality are there in India and where you grew up?
18. Is sexuality something you can talk about in your community or with your close ones?

Trafficking phase

19. Would you like to tell us how you ended up in Mumbai?
20. Was coming to Mumbai your own decision?
21. Can you tell us something about how you felt coming to the brothel in Mumbai?
22. How did you cope with that urgent situation?
23. What did you feel at this time?
24. How did you act?

Seasoning

25. How long were you at the brothel?
26. How did you initially cope with the extreme situation you were put in?
27. Could you complain about the situation? Did they listen to you?
28. How was the living situation in the brothel?
29. What feelings and thoughts were you having?
30. Were there any people you could rely on or talk to?
31. Did you have any contact with your family or friends?
32. How did you find strength to cope with what was happening to you?
33. How do you think other people perceived you?
34. Which were the worst experiences at the brothel?
35. What were your biggest concerns/worries?
36. The best experiences?
37. How was your physical/mental status?
38. How did the men treat you?
39. Did you experience any change in you during this period?

40. Did they pay you?
41. Did the women get pregnant? Did you?
42. Were you victim of any violence? What kind of violence?

Exiting

43. How did you eventually get out from the brothel?
44. Did you ever think you were going to get out?
45. Was there a turning point?
46. Where did you go after?

Present

47. How do you think your childhood has affected who you are today?
48. How do you think your time in the brothel has affected you? Like personality/relationship to other women/men, relationship to your family, your relation to your own future?
49. Do you have any physical/mental/social problems today?
50. How do you today think about being a woman? Positive/negative? Compared to being a man?
51. Do you feel you have control over your life? Can you have an impact on your own future?
52. What are your strengths? Is there anything about yourself you want to change?
53. Do you believe that the time in the brothel had any impact on your self esteem?
54. Do you get any help from the government or other organizations? And if so, how is it? What help is good/bad?
55. Are you today in contact with your family? How do they think of you today?
56. Have you had any relationships after the time in the brothel?
57. What is your occupation today? How do you feel about your work? Good/bad impact on you?
58. Are you proud of what you are doing today?
59. Can you see any difference in the person you are today from the one you were arriving to the brothel?
60. Has your body image, and your body in general, changed after the time in the brothel?
61. We talked earlier about sexuality, do you feel any change in your own sexuality after the time in the brothel?
62. Do you think people, who know what you have been through, view you in a certain way?
63. Do you get treated differently because you have worked in a brothel?
64. How is it talking about the time in the brothel?
65. What is the best kind of help people who have been in brothel can get?
66. How do you build up their self confidence again?
67. Do you have any dreams for the future?